



Ziņas

**AKKA/LAA
pārvēl padomi**
9. lpp.

**Kas
horeogrāfiem
jāzina
par
mūziku**
17. lpp.

**Vizuālās
mākslas
darbu
autortiesības**
19. lpp.

**Piešķir Autora
stipendijas**
23. lpp.

27. aprīlī ikgadējās Autoru pusdienās – šoreiz Latvijas Nacionālās bibliotēkas korē – četri autori saņēma AKKA/LAA Autora balvu, kas dibināta 2014. gadā ar mērķi uzturēt Latvijas kultūras radītāju savstarpējās koleģiālās solidaritātes garu, atzīmēt autoru izcilus sasniegumus, stiprināt intelektuālā darba veicēju pašapziņu un pievērst uzmanību autoru organizācijai, kas nodrošina autoru mantisko tiesību īstenošanu Latvijā.

AUTORA BALVA 2016

Foto: © Aivars Liepiņš



Autora balvas laureāti par autorību

6. lpp.

Kurš ir tas, kas vislabāk var novērtēt autora veikumu?
Kāpēc?

Sāncensība un sadarbība – kā autora dzīvē ir vairāk?

Ar ko autors atšķiras no pārējās pasaules?

Kāda būtu pasaule bez autora?

Šogad laureātu godā – divi rakstniecības un divi mūzikas pārstāvji: **Uldis Bērziņš, Kārlis Vērdiņš, Rihards Dubra un Kristaps Pētersons.**

Atsaucoties AKKA/LAA aicinājumam, balvai viņus pieteica aroda brāļi un māsas, kam kolēģu darbi sagādājuši spilgtu pārsteigumu, likuši elpai aizrauties priekā un apbrīnā.

Balva – koka tēlnieka Jāņa Straupes un metālmākslinieka Arvīda Endziņa metālā veidotā skulptūra – laiva vai augošs mēness, kurā sākas vai beidzas kāpnes, un Autora pusdienu laikā ik laureāta bankas konts papildinājās ar 1111 eiro, kas paredzēti kā atbalsts jaunu darbu tapšanai.

Ar muzikālu priekšnesumu pusdienas kuplināja komponists un pianists Toms Juhņevičs – AKKA/LAA otrā Autora stipendijas konkursa uzvarētājs, tradicionālo eseista lomu šoreiz uzņēmās konceptuālisma gara pilnais komponists Kristaps Pētersons: sacerējuma nosaukums – „Izaugsmes perspektīva”.

Šāgada Autora balvas laureāti piepulcējas „klubam”: tulkotājai Maimai Grīnbergai, horeogrāfei Olgai Žitluhinai, scenogrāfam Andrim Freibergam, komponistam Vilnim Šmīdbergam, rakstniekam Jānim Joņevam, māksliniekam Miķelim Fišeram, režisoram Pēterim Krilovam un komponistam Jēkabam Nīmanim.

Autora balvu nodrošina AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds.

Darbojas jauna AKKA/LAA interneta vietne

Adresē www.akka-laa.lv pieejama biedrības interneta vietnes jaunā versija, draudzīgāka gan autoriem, gan aizsargātu autordarbu izmantotājiem. Muzikālo un horeogrāfisko darbu autori, kas

ar AKKA/LAA noslēguši līgumu par mantisko autortiesību pārvaldību, un literāro un vizuālo darbu autori, kas pieteikušies kā publiskā patapinājuma atlīdzības saņēmēji, autorizējoties var vietnē reģistrēt savus darbus, personiskajā profilā redzēt savu reģistrēto darbu pilnu sarakstu, iepazīties ar aprēķināto autoratlīdzību,

samaksāto nodokļu apjomu, atlīdzības maksājumu sarakstu un redzēt, cik ienesīgs bijis katrs darbs un kādi bijuši tā izmantojuma veidi.

● **Personiskais profils ir pieejams visiem AKKA/LAA autoriem. Tiem, kas līdz šim nav bijuši vietnes reģistrēti lietotāji, ar AKKA/LAA jānoslēdz līgums par piekļuvi savam vietnes profilam. Jau reģistrētos lietotājus aicinām sazināties ar AKKA/LAA, lai saņemtu jauno autorizācijas paroli: zvaniet 67506426 vai rakstiet: ilze.karpa@akka-laa.lv !**

IZ-
AUG-
SMES-
PER-
SPEK-
TIVA

Kristaps Pētersons

*Eseja nolasīta
Autoru pusdienās
2016. gada 27. aprīlī*

4. lpp.

Kristaps Pētersons
ar savu
Autora balvu
gatavs laisties vēl
dziļākos ūdeņos

Autori ierodas,
instinktīvi
bloķējušies
mūziķu un literātu
nometnēs



Godalgotie darbi

Uldis Bērziņš,
dzejnieks un tulkotājs:

**senislandiešu mitoloģisko un
poētisko tekstu kopojuma
„Eddas dziesmas” latviskojums**
(Jāņa Rozes apgāds, 2015)

Tulkotājs izpētījis 10.–13. gs. tekstu rokrakstu versijas, izcinījis ar latviski ļoti grūti atveidojamo aliteratīvo dzeju, panākdams aliterāciju nepāprotamu klātesamību latviešu tekstā, atdalījis nelatviskojamās īpašvārdus no latviskojamiem, kurus radījis, tuvinot šo vārdu formas tām, ko dzirdēja pirmie eddu klausītāji, un padarot personāžus ieraugāmus arī latviski, jo līdzās mums jau dzirdētajiem Toram un Odīnam, Brinhildei un Gudrūnai darbojas citi dievi ar tulkotiem vārdiem – liktenlēmējas meitas Liktene, Rasma un Nese, lēmēji rūķi Spēksūcis, Trīculis, Trāculis, Vējulis, Uzdrošis, Tielulis, Zinis, Protkalis, Prātdevis, Caurjutis un citi.

Bērziņš latviešiem iedevis tekstu, kas grūti lasāms, ko ir bijis vērts zinātniski komentēt gan grāmatas pielikumos, gan īpašā zinātniskā konferencē, kas ļauj saprast slavenu autoru – Vilhelma Ekelunda, Augusta Strindberga, Džona Ronalda Rūela Tolkīna, Ezras Paunda un Horhes Luīsa Borhesa daiļrades pamatus, ļaujot tos ieraudzīt citā, līdz šim latviešiem nepieejamā gaismā.

Kristaps Pētersons,
komponists:

simfonija „Miegs”

(pirmatskaņojums Latviešu simfoniskās mūzikas lielkoncertā Lielajā ģildē 2016. gada 23. janvārī.
Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris, diriģenti – Andris Poga un Guntis Kuzma)

Simfonijas rakstīšanas laikā komponists nodevis miega pētniecībai – tā fāzēm, ātrajām acu kustībām, dziļā miega fenomenam. Intonatīvais materiāls radīts, balstoties uz paša komponista pieredzē iegūto informāciju, proti, miegs izmantots kā muzikālā materiāla apstrādātājmehānisms. Lai gan tēma ir zināmā mērā „fizioloģiska”, darbs vainagojies ar novatoriskiem, neordināriem meklējumiem un atradumiem gan skaņdarba formā, gan orķestra spēlē un saspēlē. Simfonijas kodols ir filozofiska doma par cilvēka/mākslinieka iekšējās pasaules un ār pasaules dramatiskajām attiecībām – vērtīgs atgādinājums ne vien radošam cilvēkam/māksliniekam, bet jebkuram no mums.

Kārlis Vērdiņš,
dzejnieks:

dzejoļu krājums „Pieaugušie”
(„Neputns”, 2015)

Profesionāla dzeja ar dažādu formas paņēmieni neuzbāzīgu, bet pārliecinošu izmantojumu, tajā pašā laikā ar dziļu saturu, pārsteidzoši atklātu pieaugšanas dokumentēšanu un sāpīgu atskārsmi par šīs pieaugšanas galīgumu un neizbēgamo turpinājumu, par cilvēka dzīves jēgu kopumā.

Jānis Rokpelnis: „Kārļa Vērdiņa jauno dzejoļu krājumu spīgti raksturo neimitēts gaišums un mīlums, ko mēdz dēvēt par “vācietisko”. Vienlaikus krājuma manuskriptā neiztrūkst dramatisku, traģisku dzejoļu. Vērdiņš gluži ikdienišķas norises bieži aplūko no neierasta skatpunkta, veido nelielas noveles. Skaidrā, tīrkanīgā izteiksme bez samākslotiem mežģīļumiem kā allaž apliecina dzejnieka ievērojamo meistarību.”

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Pērnās Autora
balvas laureāts
Jānis Joņevs
un viņa biedrene
Anete Konste

Mūzikas izdevniecības „Musica Baltica”
direktorē Solvitā Sējānē vērgi klausās
mūziķis un literatūrpētnieks
Jānis Ozoliņš (pa kreisi) un
AB 2015 laureāts, komponists
Jēkabs Nīmanis (pa labi)

Laureātus un
viesus uzrunā
AKKA/LAA
prezidents
Valdis
Muktupāvels

Augstu virs
Rīgas jumtiem:
augsts apbalvojums
par augstiem
sasniegumiem

Grūti teikt,
kurš
Jānim Ozoliņam
izsniedzis
Kārļa Vērdiņa
balvu –
Aivars Eipurs
vai
Eduards Aivars

Kārlis Lācis
un
Arturs Maskats:
komponisti –
divi,
poza – viena

Ziņas

Man bija deviņi gadi, kad es Valmieras bērnu mūzikas skolas kora sastāvā braucu ar kompānijas **Estline** prāmi **Estonia** pāri Baltijas jūrai no Tallinas uz Stokholmu. Tas bija 1991. gads un mūsu pirmais ārzemju brauciens. Tolaik ārzemēm piemita pasaku valstības oreols. Ārzesmes tēlojās kā kaut kas pa vidu starp Leputriju un Paradīzi. Un realitātē tā izrādījās absolūta taisnība. Ārzesmes tādas arī bija. Svarīgu apstiprinājumu šādas brīnumzemes eksistencei mēs guvām uz prāmja.

Zviedru puse mūsu korim bija iegādājusies brīnišķas biļetes ceļam uz Stokholmu kopējā kajītē, kur varējām gulēt tieši uz mikstiem paklājiem klātās grīdas. Gulēšana, protams, mūs interesēja visai minimāli. Un mēs mēreni apmāti izlavījāmies inspicēt kuģa saturu.

Tas, ka tur viss mirdzēja un laistījās vienās gaismās, spoguļos un hromētos metāla rokturos, nebija nekas īpašs. Jo, tā kā mēs devāmies uz brīnumzemi, tas bija tikai vēl viens apliecinājums sapņa materializācijai iekš realitātes.

Pirmais, kuru uz prāmja atzinām par nopietnu neiespējamības iespējamību, bija kuģa veikals.

Plauktos redzamo dažnedažādo lietu formas un krāsas žilbināja, darot mūs neizsakāmi laimīgus. Mēs pavadījām ievērojamu laika strēķi, pārcilājot un aptaustot veikala preces, un patiesībā bija nesvarīgi, ka visai maz kas no tā mums bija pa kabatai, jo, zināms, ceļojuma galamērķī to visu mēs iegūsim šā kā tā.

Otrais punkts bija dzērienu automāti.

Tajos varēja iegādāties *Coca Cola*, *Fanta*, *Prips* un vēl kaut kāda nosaukuma dzērienu, kurš vēlāk kādam no mums par lielu vilšanās un žēlumu par nelietderīgi iztērētajām monētām izrādījās parasts minerālūdens. Vienkārši kāds no mums bija izrādījis dēkainis un vēlējies noskaidrot, kas ir tas nekur nedzirdētais dzēriens, un par to arī dabūja mācību. Tie, kas lika monētas uz jau dzirdētiem nosaukumiem – *Coca Cola* un *Fanta*, dabiski, bija vinnētāji – garšas nu reiz bija tās, kas pilnībā atbilda brīnumainības definīcijai. Dzērienu garša piepildīja visu ķermeni summā ar gāzētās limonādes burbuļu izraisīto neapprakstāmas baudas tirpoņu. Tas bija tas, kas jau Bībelē mums bija apsolīts. Tomēr te mēs piedzīvojām vēl vienu atklāsmi par to, kā lietām būs būt Leputrijā, – izrādījās, ka daži citi dēkaiņi (ne no tiem, kas dzērienu automātā bija *uzrāvušies* uz minerālūdeni), sekojot intuīcijai, bija riskējuši

un izvēlējušies likt savas monētas uz dzērienu *Prips*. Un te mēs skaidri ieraudzījām dzīves pamatlikumu – lai tiktu līdz zvaigznēm (tas tāds izteiciens), ir tomēr jādodas iekšā nezināmajā. Dažiem šajā lietā neveicās (tos vajag vispirms nosodīt par nepakļaušanos elementāriem sabiedrības organizēšanās likumiem un tad pašam paturēt prātā, kā tādiem iet), bet dažiem veicās (dabiski, ka veiksminieki kļūst par vispārējas atzinības un sajūsmas izrādīšanas objektiem). Dzēriens *Prips* izrādījās alus! Varonis, kurš bija riskējis ar savu naudu, uzreiz pēc atklājuma arī rīkojās kā īsts varonis – viņš dalījās savā guvumā ar uzvaras brīža lieciniekiem. Mēs devāmies uz kuģa klāju, kur vēja plīvojošiem matiem Baltijas jūras nakts vidū iztukšojām 0,3 l alumīnija skārdeni aizliegtā dzēriena. Tas bija svinīgs brīdis. Un principā mēs vienojāmies, ka dzērienu automāti ir kaut kas baigi, baigi forši. Par detaļām gan mēs nerunājām, bet vērtības, kas rodas sadarbībā ar dzērienu automātiem, ir Nobela Miera prēmijas vērtas – vispirms tu izvelc maciņu, atrodi istās monētas (zviedru kronas), tad

pieliecies un paņem dzēriena skārdeni rokā – un tā ir vēsa! – un tad attaisi skārdeni vaļā ar tās virspusē ierīkota pulkļa palīdzību, tas iebīda iekšā līdz tam minimālā reljefa izcilnītī iezīmēto atveres nosedzēju – skaņa ir tik skaista! – tas ir viss, ko tu tajā brīdī dzirdi, – un tad izrādās, ka iekšā iebīdītais atveres nosedzējs ir tāda kā mēlīte – un saproti, ka šajā tev Jaunajā Brīnumpasaulē par tevi ir padomāts! –, un tad tu DZER!



Trešais punkts bija spēļu automāti.

Kādā brīdī mūsu uzmanību piesaistīja cilvēki, kuri stāvēja pie kaut kādiem agregātiem, meta tajos iekšā monētu un rāva kloķi. Šī nodarbe mums likās visai saistoša ar savu bezjēdzību. Īpašu uzmanību šiem agregātiem mēs nebūtu pievērsuši, ja vien tie nemirguļotu visās varavīksnes krāsās un neizdvestu dažnedažādas intriģējošas skaņas (piemēram, žvadzēja nauda). Mēs piegājām tuvāk un tad vēl tuvāk, un tad visai bezkaunīgi sastājāmies apkārt vienam no automātiem, pie kura stāvēja kāds garlaikoti ieintrīģēts zviedrs, aparātā mezdam kronas. Visai ātri *atkodām* principu – jāņem monēta, jānorauj kloķis aparāta labajos sānos, pēc tam tādā kā mazā ekrāniņā griežas dažādi zīmējumi, tad tie beidz griezties, nostājoties dažādās kombinācijās pa trīm, tad reizēm nekas nenotiek – un monētu ir norijis aparāts, – bet reizēm aparāta skārda somā, kas atrodas zem mazā ekrāniņa, iebirst monētas (reizumis diezgan daudz – kādas desmit vai pat simt).

EUREKA! – tā taču ir spēle! Mēs turpinājām uzmanīgi vērot zviedru kungu, lai izprastu stratēģijas fineses. Viņš spēlēja gan zaudēdams, gan vinnēdams – mūsaprāt, vinnēdams *točno* vairāk nekā zaudēdams. Visbeidzot viņš atkal vinnēja un devās prom. Un atstāja naudu automāta bleķa somā. Un nenāca tai pakaļ. Laikam kāds no mums pat skrēja viņam pakaļ, lai pateiktu, ka viņš aizmirsis naudu. Bet tolaik mēs nepratām zviedru valodu. Mums tomēr bija tikai deviņi gadi. Tad nu aptvērām, ka esam laimīgie naudas atradēji. Un sākām visai aizraujošo spēli. Kad tu pats iemet monētu, top skaidrs, ka tu esi varens un stāties ciņā ar gandrīz vai vērsi. Kad tu norauj kloķi, saproti, ka esi stiprs. Kad zīmējumiņi griežas, tev šķiet, ka ciņai nāks par labu, ja tu aizturēsi elpu. Izrādās,

Ziņas



Publicists
Egils Zirnis:
„Man visa pasaule
pie kājām...”

Komponists
Kristaps Pētersons
rakstnieka
ampluā – priecīgs
pārsteigums



Dzejnieks un
rakstnieks
Jānis Rokpelnis
pasludina laureāta
Ulīša Bērziņa meitu
Unu Bērziņu-
Čerenkovu par
vienu no tēva
augstākajiem
sasniegumiem

Muzicē
šāgada
Autora stipendijas
saņēmējs
Toms Juhņevičs



”

*Sveiki trešās
Lieldienās!*

*21. 04. man
operācija locītavā,
dīez vai dakteris
uz 27-to izlaidīs?
Lai gan kruķus
izsniedz jau
otrā rītā. Lifti ar
tagad visur ir.
Skaisti būtu
ierasties!
Vai ēdienkarte
sastādīta?
Redzēs... Sirdī
noteikti būšu ar
jums visiem!*

u”

Uldis Bērziņš:

Autorība dzīvē iet plašāk, nekā autortiesības jaudā reglamentēt. Kad zēni un meitenes zaļumos spēlē bumbu un tā ņem un aizlido pārāk tālu prom – vai citreiz iekrīt ezerā –, tad tautas balss pieprasa: „Autoru! Autoru!” Te nu redzam, cik svarīgs ir jautājums par autora atbildību.

Nu, neiznāk man iedomāt “pasauli bez autora”. Dievs, pieņemsim, ir Visuma Autors. Cilvēks šķir un lasa Viņa meistardarbu, komentē un tulko to mākslas, zinātnes, mītikas, rituāla, reliģisko un filozofisko sistēmu valodā. Grūti man saņemties dūšu, tomēr jāpasaka – cilvēks ir “līdzautors”, nuja, paslēpos pēdīnās. Lasītājs ir rakstītāja, skatītājs ir režisora, diriģents ir skaņraža, klausītājs ir diriģenta līdzautors. Kaut visi tie raduši cits citu apironizēt, kaut katrs pats sev tuvākais, kaut sāncensība ir pirmais priekšnoteikums esībai i šinī saulē, i ļaužu atmiņā, vienalga visi mūži turas uz autoru un līdzautoru sadarbības. Un dievbijīgs krievs pavēro, kas apkārt pasaulē notiek, pārmet krustu un prasa: “Vai tad nav ēmoti Tavi darbi, Kungs?”

Autora veikumu vislabāk var novērtēt tas, kuru autors vilcis uz zoba – tas, kurš “sevi atpazīst”.

Foto: © Kristaps Kalns, „Dienas mediji”



”

*Man liels prieks,
ka esmu tik
augsti
novērtēts!!!!
PATIEŠĀM!*

*Ir tikai viena
maza problēma –
tieši tajā dienā
man Liepājā
jāpiedalās trīs
koncertos.
To esmu apsolijs
jau sen, varētu
visādi izgrozīties,
bet, tā kā tie ir
orķestra koncerti
bērniem un
esmu apsolijs
būt uz skatuves
un stāstīt par
orķestri, tad
nav variantu –
bērnus pievilt
nevar.*

*Citā dienā
jau laikam tās
pusdienas nevar
notikt?...*

*Pateicībā –
Rihards Dubra”*

Foto: © Raitis Puriņš, „Dienas mediji”



Rihards Dubra:

Es nespēju atbildēt uz šiem jautājumiem – man šķiet, ka katram mākslas darbam ir atšķirīgi kritēriji tam, kas to vislabāk prot novērtēt, – adresāti taču katrā gadījumā arī atšķiras... Es neredzu sāncensību, jo man šķiet, ka tāda reāli nav iespējama (esam tik dažādi...) – mītus par to sacer citi. Es nevēlos atšķirties no pasaules, es vēlos būt tai piederīgs, izdzīvot tos pašus priekus, bēdas, pārdzīvojumus un sajūsmas mirkļus, ko visi citi, – tad es labāk varu izjust to, kas man ar skaņām jāvēsta citiem.

Un pasaule bez kāda viena konkrēta autora nebūtu ne labāka, ne sliktāka – pasaulē viss ir līdzsvarā (tiesa, ļaudis pamanās to šad tad izjaukt) – ja nebūs viena, tā vietā nāks cits. Autors nav īpašs. Autors tikai vispārzināmo (tik ne vienmēr saskatāmo) vienkārši pasaka saviem vārdiem, savā izteiksmē. Tas arī viss...

Dažbrīd man rodas sajūta, ka vajadzētu (kā savulaik Marģerim Zariņam) mūža otrā pusē mainīt specialitāti un šo to uzrakstīt, jo šķiet, ka būtu, ko teikt... Bet laikam jau labāk ir būt kaut cik labam vienā jomā, nevis darboties dažādās, bet būt “nekādam”...

Kurš ir tas, kas vislabāk var novērtēt autora veikumu? Kāpēc?

Sāncensība un sadarbība – kā autora dzīvē ir vairāk?

Ar ko autors atšķiras no pārējās pasaules?

Kāda būtu pasaule bez autora?

Autora balvas laureāti par autorību



”

*Ļoti
atvainojos –
man sajuka
aprīlis ar maiju.
27. aprīlī es
esmu Ņujorkā,
tā ka pats
pedalīties
diemžēl nevaru.*

*Vai drīkstu sūtīt
kādu savā vietā?*

K.”

Kārlis Vērdinš:

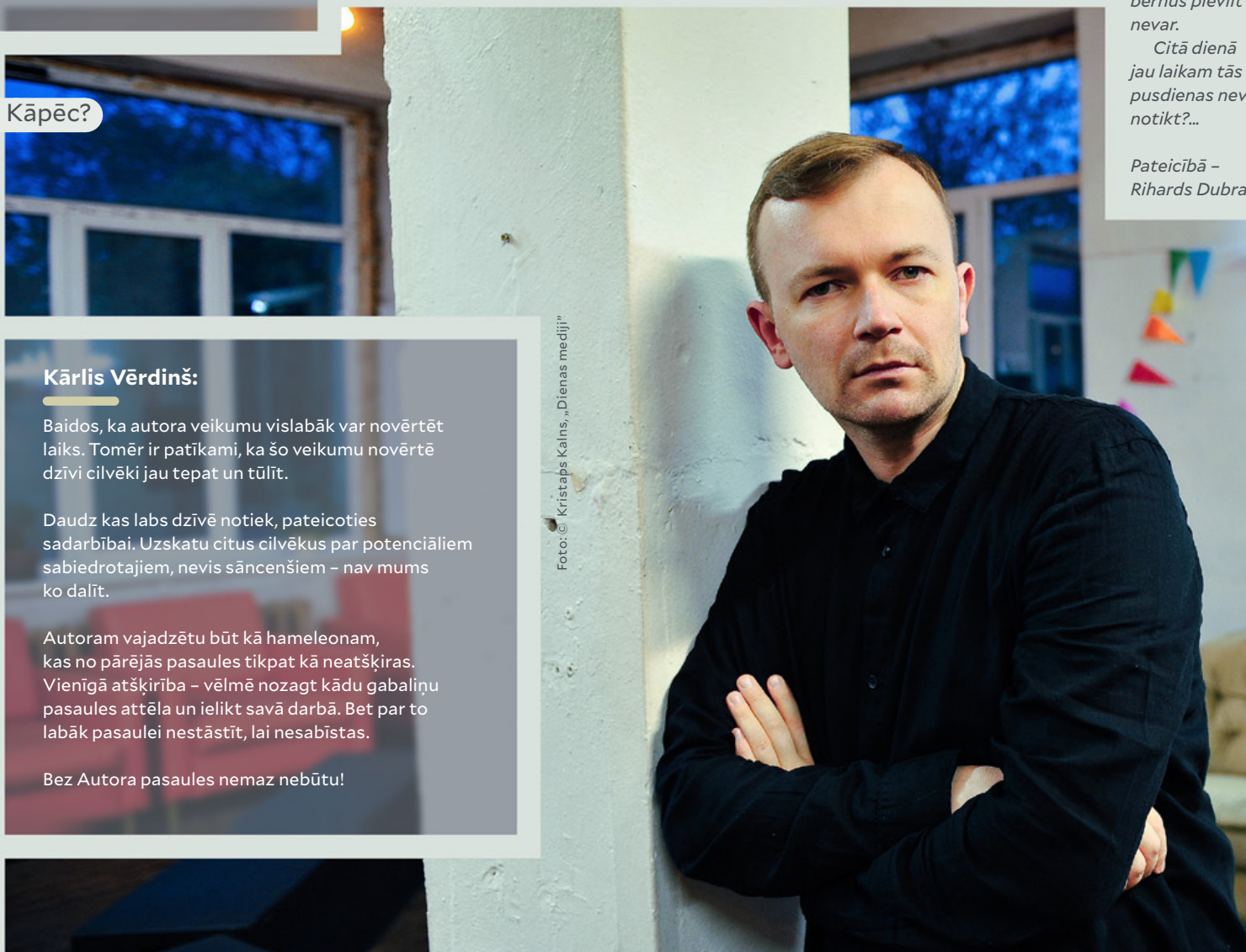
Baidos, ka autora veikumu vislabāk var novērtēt laiks. Tomēr ir patīkami, ka šo veikumu novērtē dzīvi cilvēki jau tepat un tūlīt.

Daudz kas labs dzīvē notiek, pateicoties sadarbībai. Uzskatu citus cilvēkus par potenciāliem sabiedrotajiem, nevis sāncensiem – nav mums ko dalīt.

Autoram vajadzētu būt kā hameleonam, kas no pārējās pasaules tikpat kā neatšķiras. Vienīgā atšķirība – vēlmē nozagt kādu gabaliņu pasaules attēla un ielikt savā darbā. Bet par to labāk pasaulei nestāstīt, lai nesabīstas.

Bez Autora pasaules nemaz nebūtu!

Foto: © Kristaps Kalns, „Dienas mediji”





LNB korē skats tālē
neviļus aizkļūst visiem,
izņemot mūziķi un
AKKA/LAA padomnieku
Ingu Ulmani



Autoru gvarde pošas pusdienām.
Priekšplānā un gatavībā – rakstnieks
Ēriks Hānbergs, kinorežisors un scenārists
Tālvāldis Margevičs un kinorežisors, operators,
producents Romualds Pipars



Guntars Račs,
Anna Auziņa un
Jānis Ozoliņš
ierodas ar apbrīnu,
prieku un baltu
skaudību



AB 2015
laureāts
mākslinieks
Miķelis Fišers
ieskatās savas
autorības
nākamībā



Komponists
Jēkabs Nimanis
un viņa
alternatīvā
poza



Aivars Eipurs
un Jānis Rokpelis
diskusijā
„Vai autors
pasaulei ko dod,
vai arī no tās
ņem?”

AKKA/LAA pārvēl padomi

2016. gada 30. maijā sanākusi atkārtoti, AKKA/LAA biedru kopsapulce pārvēlēja organizācijas galveno lēmēj institūciju – autoru padomi – un biedrības prezidentu, kuru pilnvaru termiņš beidzies pēc triju gadu darba. Līdzšinējais prezidents Valdis Muktupāvels un padomes loceklis bija devuši piekrišanu darbu turpināt, ņemot vērā, ka vēl šogad, kad spēkā stāties Autortiesību likuma grozījumi un jauns Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likums, būs sasauicama jauna pilnsapulce, kas lems par statūtu grozījumiem un atbilstīgi ievēlēs jaunu lēmēj institūciju. Pēc sapulces balsojuma AKKA/LAA padomes sastāvs nav mainījies, ievēlēti šādi autori: **Lauris Gundars, Jānis Holšteins-Upmanis, Kārlis Kazāks, Kārlis Lācis, Valdis Muktupāvels, Inese Paklone, Juris Petraškevičs, Valdis Rūmnieks un Ingus Ulmanis.** Par biedrības prezidentu no jauna ievēlēts **Valdis Muktupāvels.**



Atskaides ziņojums
par padomes darbu
trijos gados –
lasa AKKA/LAA
prezidents
Valdis Muktupāvels



AKKA/LAA padomes
locekle un izpilddirektore
Inese Paklone autorus
iepazīstina ar biroja darbu
pārskata periodā

Atkārtoti ievēlētais padomes loceklis Ingus Ulmanis puda, ka pat pēc trim gadiem pieredzes ir skaidrs – vēl daudz kas ir uzlabojams, īpaši jomā, kas saistās ar pašas padomes lēmumu skaidrošanu autoriem un sabiedrībai, – piemēram, kāpēc tik būtiski bijis iedibināt AKKA/LAA Autora balvu un Autora stipendiju un aizsākt arī citas vērienīgas ieceres ar mērķi padarīt autoram vieglāk pieejamu informāciju par viņa darbu izmantojumu un iekasēto atlīdzību.



Ieva Kolmane,
AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Ziņojums nolasīts

AKKA/LAA

biedru kopsapulcē

2016. gada 30. maijā

Valdis Muktupāvels,
AKKA/LAA prezidents

Organizācija- tie ir autori paši

Padome sanākusi uz 26 sēdēm, piedalījusies daudzos sabiedriskos pasākumos, padomes locekļi strādājuši arī individuāli, paužot savus uzskatus.

Padome kopš ievēlēšanas 2013. gada 30. maijā ir veiksmīgi darbojusies, pārstāvot AKKA/LAA biedru intereses un nodrošinot biedrības mērķu un uzdevumu realizāciju. Sākot darbu, padomes skatījumā iezīmējās šādi svarīgākie akcenti:

biedrības publiskais tēls, tā komunikēšana caur mājaslapu, medijos u.c.: publiskais tēls ļauj vairo izpratni par radošās darbības nozīmi un autortiesībām;

biedrības nostiprināšana, komunikācija ar biedriem;

sadarbība ar radošajām savienībām, LaIPA, valsts institūcijām, ārzemju partneriem.

Viens no principiem, ko padomei ir izdevies ievērot, ir samērīgums: starp principā nenovērtējamo radošo darbību un tik dažādo kultūras tirgu, starp privātajām un sabiedriskajām interesēm, starp tūlītēja labuma gūšanu un ilgtspēju, starp transformējošo novitāti un konservatīvo pieredzi. Samērīguma princips ļauj darboties jau labi izveidotajam autortiesību administrēšanas mehānismam, tomēr pieļauj arī izmaiņas, atspoguļojot jaunu tehnoloģiju, likumdošanas un citu faktoru ietekmi. Tā arī visvieglāk rast labāko risinājumu gadījumos, kad starp autoriem un viņu darbu izmantotājiem izceļas nesaprašanās.

Sabiedriskās domas veidošana

Prieks, ka šobrīd Latvijas autoru organizācija – mūsu AKKA/LAA – ir ieguvusi daudz pozitīvāku tēlu sabiedrības acīs. Ir mazinājies tas sabiedrības segments, kam AKKA/LAA šķiet birokrātiska valsts iestāde. Gan pašu autoru, gan jo sevišķi padomes locekļu publiskās diskusijas ir ļāvušas labāk saprast, ka organizācija – tie ir autori paši, šobrīd organizācijā pārstāvēti vairāk nekā pieci tūkstoši Latvijas un vairāk nekā četri miljoni ārzemju autoru, tā ir mūsu pašu sabiedrības aktīvi radošā daļa. Šis laikposms kopš 2013. gada ir pagājis arī bez “melnā PR”, kas būtu vērstas pret AKKA/LAA, autoru darbu izmantotāji ir kļuvuši gan likumpaklausīgāki, gan saprotošāki pret līdzcilvēkiem, kuru radošā darbība tiem ir devusi kādu labumu un kam, lai cik tas dažam liktos dīvaini, arī ir savas vēlmes un vajadzības.

Pozitīvi beigušās vairākas lielas tiesvedības, pēc padomes ierosinājuma ejot izlīguma ceļu. Tiesvedība ar SWH ilga aptuveni 8 gadus. Tika panākts, ka mierizlīguma summa ir atbilstoša padomes noteiktajai summai. Parāds tiek atmaksāts, sākot ar 2015. gadu.

Tomēr daudz kas joprojām ir neatrisināts, un ne jau tāpēc, ka padome to atrisināt negribētu vai nevarētu, bet tāpēc, ka arī lielā daļā attīstītās pasaules nav radušies pieņemami modeļi, piemēram, digitālā tirgus saskaņošanai ar autortiesībām. Neatrisināti jautājumi saistās arī ar padomju laikā uzņemto filmu izmantošanu, kad to fragmenti tiek iekļauti citos audiovizuālajos darbos: viens piemērs ir Rodrigo Rikarda dokumentālo filmu izmantošana LTV jaunos darbos bez autora atļaujas un atlīdzības. Padome, protams, ir lēmusi par labu autoram.

Atsevišķos gadījumos, ņemot vērā notikumu sabiedrisko nozīmību un jo sevišķi morālos aspektus, padome ir lēmusi atļaut neiekasēt autoratlīdzību par muzikālo darbu publisku izpildījumu – tādi lēmumi pieņemti saistībā ar Zolitūdes traģēdijai veltīto koncertu 2013. gada decembrī un ar koncertu Ukrainas atbalstam “Šodien es esmu ukraiņis” 2014. gada martā.

2016. gada martā AKKA/LAA parakstīja sadarbības memorandu ar biedrību „Nē pirātismam Latvijā”, kas iestājas par legālu saturu auditorijai piedāvātajos TV kanālos. Memoranda mērķis ir veicināt autortiesību pilnvērtīgāku ievērošanu audiovizuālajā tirgū (maksas televīzijas un filmu nozarē) Latvijā un apkarot televīzijas programmu un filmu izmantošanu un/vai izplatīšanu bez ražotāja vai piegādātāja atļaujas (televīzijas vai filmu pirātisms), tosкаit izmantošanu internetā.

Autortiesības izglītībā

2014. gada jūnijā ar Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministriju tika pārrunāta iespēja vispārizglītojošo skolu mācību saturā iekļaut autortiesību jautājumus. Tas būtu ietverams sociālo zinātņu un kulturoloģijas mācību programmās, sniedzot bērniem un jauniešiem zināšanas par intelektuālo īpašumu un autoru tiesībām, kam ir milzīga nozīme ne vien kultūras radīšanā, bet arī tās ekonomiskajā vērtībā. Pārrunas vainagojās ar vairākiem praktiskiem priekšlikumiem, kā papildināt esošos mācību līdzekļus un radīt jaunus. Jau 2014. gada septembrī notika pirmā darba sanāksme, lai sadarbībā ar IZM, Valsts Izglītības satura centru un blakustiesību organizāciju LaIPA sāktu detalizēti izstrādāt

mācību materiālu „Autortiesības skolā. Septiņi stāsti” elektroniskas vietnes vai cita veida datorizētā formātā. Šobrīd ir iesākta projekta materiālu gatavošana, un varam cerēt, ka esam spēruši nozīmīgu soli, veidojot jaunu paaudzi, kam autortiesības un to realizēšanas principi būs tikpat nozīmīga zināšanu daļa kā dabas aizsardzība, tirgzinības vai ētika.

Biedrības iekšējā komunikācija

Padome arvien atbalsta “AKKA/LAA Ziņas”, izdevums tiek finansēts no biedrības Kultūras un izglītības fonda līdzekļiem.

Nepārtrauktā padomes uzmanības fokusā ir bijusi jaunās datorprogrammas AVIS veidošana. Tā ļauj pārvaldīt autoru mantiskās tiesības daudz kvalitatīvāk, un programma ieviesta ar domu, ka autoriem pašiem ir dodama iespēja iegūt detalizētu informāciju par darbu izmantojumu. Jau šobrīd programma tiek lietota darbu reģistrācijas un atlīdzības sadales vajadzībām, un, kad būs noslēgusies programmas tehniski sarežģītā pārbaude un salāgošana gan ar iepriekšējām datubāzēm, gan pēdējā gadā no jauna izstrādātu AKKA/LAA interneta vietnes versiju, autoriem būs pieejams tik nepieciešamais informācijas rīks.

Autora pozīcijas stiprināšana

Patiesss gandarījums, ka šajā laikposmā padome ir lēmusi par ievērojamu atbalsta palielināšanu autoriem un viņu radošajai darbībai, izveidojot divus jaunus finanšu rīkus, – šobrīd tādu ir trīs:

Autortiesību bezgalības balva, kas pastāv jau kopš 1999. gada un kuras uzdevums ir izcelt autora darbu tā daudzveidīgajā funkcionalitātē; piešķirama vienreiz gadā;

Autora balva, pirmoreiz piešķirta 2014. gadā, piešķirama vienreiz gadā; mērķis ir atzīmēt autoru izcilu radošo veikumu, stiprināt intelektuālā darba veicēju pašapziņu, uzturēt Latvijas kultūras radītāju savstarpējās koleģiālās solidaritātes garu, pievērst uzmanību autoru organizācijai un tās uzdevumiem; kopā apbalvoti 12 (šogad – Uldis Bērziņš, Rihards Dubra, Kristaps Pētersons, Kārlis Vērdiņš);

Autora stipendija, nodibināta 2015. gada otrajā pusē kā atbalsts jaunu darbu radīšanai; tā piešķirama divas reizes gadā.

Autortiesību sistēma ir gan labākais ietvars Eiropas kultūru daudzveidības saglabāšanai, gan rūpīgi izsvērts un akceptēts veids, kā nodrošināt likumīgu atlīdzību radošo profesiju pārstāvjiem.

Šis jaunrades procesa atbalsts kļūva iespējams, izmantojot Kultūras un izglītības fonda līdzekļus, kas ir atskaitījumi no ārvalstu autoriem savāktās atlīdzības. Protams, ir vēl jādomā, kā šos trīs “naudas rīkus” padarīt pazīstamākus un efektīvākus, tomēr jau tagad ir skaidrs, ka autoriem individuāli un Latvijas kultūras procesam kopumā to nozīme ir ievērojama, un tā tikai palielināsies.

Satiec autorus!

2014. gada septembrī AKKA/LAA padomes pārstāvji līdz ar citiem saaicinātajiem Eiropas autoriem, autoru kolektīvā pārvaldījuma organizāciju pārstāvjiem un visu kultūras nozaru darbiniekiem, piedalījās Eiropas autoru un komponistu biedrību apvienības Briselē *GESAC* sadarbībā ar Eiropas komponistu un dziesmu autoru aliansi forumā „Satiec autorus!” (*Meet the Authors*). Foruma iniciatori bija iecerējuši padarīt autoru balsi sadzirdamu Eiropas Parlamenta līmenī, sākot jaunu un konstruktīvu dialogu ar togad ievēlētajiem EP deputātiem un uzsverot, ka tieši autors ir jebkuras radošās industrijas pamats un digitālās ekonomikas būtisks elements. Daži Eiropas politiķi, vērsdamies pret autortiesību aizsardzību, tās uzskata drīzāk par ieroci, kas ietekmīgiem plašsaziņas līdzekļiem ļauj kontrolēt un ierobežot tirgu. „Satiec autorus!” šajā ziņā bija izdevība izskaidrot, ka autortiesību politikā svarīgākais ir autors un viņa iespēja pilnvērtīgi strādāt izvēlētajā profesijā. Tāpat svarīgi atgādināt, cik būtiska vērtība gan Eiropas politikas un sabiedrības, gan kultūras un ekonomikas terminos ir radošās industrijas. Tikšanās laikā tika pieņemts autoru un to apvienību uzsaukums – aicinājums izstrādāt Eiropas radošo dienaskārtību, kas vērstas uz izaugsmi un darbavietu vairošanu.

Izmaiņas likumos

Radošā procesa likumiskais nodrošinājums – autortiesības – pēdējos pāris gados ir izpelņījis pastiprinātu sabiedrības

uzmanību. Tiesa gan, rosinājums nāk no Eiropas organizācijām, reaģējot uz jauniem autordarbu izmantošanas veidiem, tā ir Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra direktīva 2014/26/ES par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū. Meklējot risinājumu šīs direktīvas pārņemšanai, tika sapulcēta ievērojama darba grupa – autoru organizāciju pārstāvji, autoru darbu izmantotāji, juristi un ierēdņi, ar pamatuzdevumu – salāgot Eiropas un Latvijas likumus.

Darba grupas izstrādātais Autortiesību kolektīvā pārvaldījuma likumprojekts un Autortiesību likuma grozījumu projekts 2016. gada 12. maijā tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē. Likumprojektu pēdējās versijas un to anotācijas šobrīd ir pieejamas Ministru kabineta interneta vietnē, tiek gaidīts ministriju un Valsts kancelejas atzinums par abiem likumprojektiem.

Radošās darbības un autorības potenciāls

Gribu pieminēt 2015. gada martā izskanējušo Eiropas Grāmatizdevēju federācijas (*FEP*) paziņojumu preseī un sabiedrībai, atgādinot, ka autortiesību sistēma ir gan labākais ietvars Eiropas kultūru daudzveidības saglabāšanai, gan rūpīgi izsvērts un akceptēts veids, kā nodrošināt likumīgu atlīdzību radošo profesiju pārstāvjiem. Tūlīt pēc tam arī Latvijas Grāmatizdevēju asociācija (LGA) aicināja Latvijas likumdevējus nepaļauties mēģinājumiem pretstatīt sabiedrības un radošo nozaru intereses – tieši nacionālā kultūra ir katras valsts stūrakmens, un tik nelielām valstīm kā Latvija tā ir īpaši nozīmīga un būtiski nepieciešama.

Leposimies!

Personiski novēlu autoriem realizēt radošās ieceres, AKKA/LAA biedriem apzināties savu statusu un būt lepnēm par piederību pie vienas no 50 labākajām autortiesību organizācijām pasaulē. Novēlu jaunajai padomei turpināt labos darbus, rosināt un īstenot jaunas idejas. Vēlu arī, lai AKKA/LAA darbinieki ir tikpat darbīgi, varoši un iniciatīvas bagāti kā līdz šim. Un lai jaunā datu apstrādes sistēma sāk darboties pilnā apmērā, dodot iespēju visu sarežģīto autortiesību pārvaldību celt jaunā, iepriecinošā līmenī. Viens vēlējums arī mūsu politiķiem un ierēdņiem: rūpējoties par ekonomisko izaugsmi, valsts drošību un sabiedrības integrāciju, nevajadzētu aizmirst, ka nākotne ir atkarīga no kultūras ilgtspējas un radošuma, un to veicināt.

Ziņas

Ziņojums nolasīts
AKKA/LAA
biedru kopsapulcē
2016. gada 30. maijā

Inese Paklone,
AKKA/LAA izpilddirektore

Strādājam kvalitatīvi, efektīvi un caurskatāmi

Šodien īsi atskaitīšos par AKKA/LAA pēdējiem trim pilnajiem finanšu gadiem – 2013., 2014. un 2015. – tād par 20., 21. un 22. darbības gadu. Izcelšu tikai atsevišķus skaitļus un norises, jo finanšu atskaites pieejamas biļetenā „AKKA/LAA Ziņas” un AKKA/LAA interneta vietnē www.akka-laa.lv.

Šis gads mūsu darbā ir jau divdesmit trešais – kad sākām regulāri strādāt 1994. gada 1. janvārī, nebija vēl dzimusi šīgada Eirovīzijas dziesmas autore un izpildītājs, kurš arī pirms konkursa ar mums noslēdza līgumu par viņa dziesmu autortiesībām.

Darbība un sadarbība

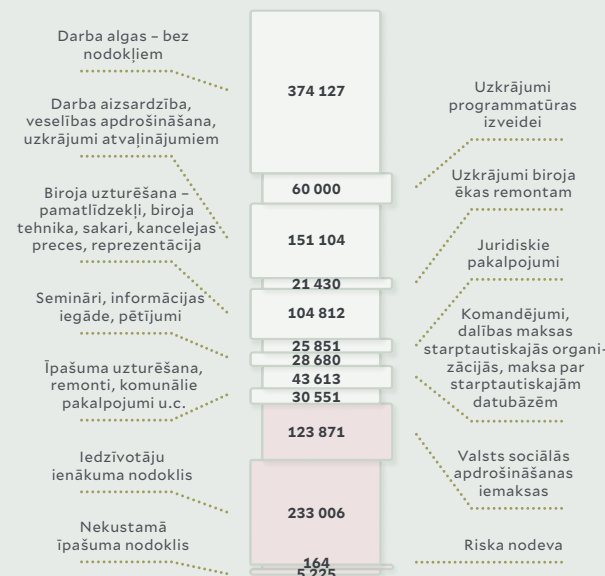
Mūsu biedrība strādā savu biedru – autoru – labumam, taču arī visas sabiedrības labā, nodrošinot dažāda veida darbu autoru mantisko tiesību īstenošanu Latvijā un ārzemēs un kultūras pieejamību jebkuram sabiedrības loceklim. Mūsu darbinieki veido sava veida autoru uzņēmumu, kura pamatprocesi ir atļauju izsniegšana autoru darbu izmantojumam un atlīdzības iekasēšana par to, izmantoto darbu programmu izprasišana no darbu lietotājiem, autoratlīdzības sadale saskaņā

ar šīm programmām un atlīdzības izmaksa Latvijas un ārvalstu tiesību īpašniekiem. Šie procesi tiek veikti saskaņā ar Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas C/SAC profesionālajiem noteikumiem un starptautisko teicamas vadības ISO standartu, nedublējot procesus un maksimāli efektīvi izmantojot katru darbinieku. Mēs arī nodarbojamies ar jauno autoru darbu izmantojuma veidu mārketingu, patlaban īpaši akcentējot darbu digitalizāciju un ieviešanu internetā, sniedzam juridiskās un cita veida konsultācijas autoriem un arī viņu darbu lietotājiem, sadarbojamies ar citām Latvijas nevalstiskajām organizācijām un valsts institūcijām, piedalāmies Latvijas valsts normatīvo aktu izstrādē, strādājam ar ārvalstu māsu organizācijām C/SAC un Eiropas autortiesību organizāciju grupējumu GESAC, veidojam un uzturam Latvijā unikālas datubāzes un datorprogrammas.

Tulkojums skaitļos

Visu darba procesu sākums ir līgums ar autoru vai viņa mantinieku par autora tiesību pārstāvniecību. Visus pastāvēšanas gadus ik darba dienu ar biedrību līgumu noslēdz vidēji viens autors. Trijos pārskata gados līgumu noslēguši 715 autori, līdz ar to **šo gadu sagaidījām ar 5448 autoru līgumiem.**

Faktiskie izdevumi (EUR)



2015. gadā izmaksātā atlīdzība/nodokļi/faktiskie izdevumi (EUR)

Izmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem Latvijā 2 313 531	Izmaksātā atlīdzība tiesību īpašniekiem ārvalstīs 2 172 339	Faktiskie izdevumi 840 168
Nodokļi valsts budžetā 523 648		Nodokļi valsts budžetā 362 266

Ziņas

Atgādinu, ka 2008. gads mūsu darbībā bija vislielāko ieņēmumu gads un līdz tam ik gadu ieņēmumus tikai un vienīgi kāpinājām. 2009. gads bija pirmais mūsu vēsturē, kad iekasējām mazāk nekā iepriekšējā gadā. Kritums turpinājās arī 2010. gadā, tam sekoja stabilizācijas gads, un 2012. gads kļuva par tolaik trešo labāko gadu mūsu pastāvēšanas vēsturē pēc 2008. un 2007. gada.

Pagājušajos trīs gados mēs šo rekordu pārsniedzām, un **2015. gads kļuva par otro labāko gadu mūsu vēsturē.** 2013. gadā iekasējām 3,54 miljonus latu jeb 5,05 miljonus eiro, 2014. gadā – 5,43 miljonus eiro, pagājušogad – 6,03 miljonus eiro. Tātad kopā **pēdējos trijos gados esam iekasējuši 16,5 miljonus eiro.**

Ja visos 22 pastāvēšanas gados esam savākuši vairāk nekā 67,62 miljonus eiro, šie 16,5 miljoni ir ļoti vērā ņemams ieņēmums – 24,4% jeb ceturta daļa. Autoru darbu lietojumam 2013.–2015. gadā esam izsnieguši vairāk nekā **16 tūkstošus licenču:** gan vienreizējiem pasākumiem, gan ilgtermiņa licences ar vairāku gadu derīguma termiņu. Autoru darbu lietotājiem **esam izrakstījuši gandrīz 90 tūkstošus rēķinu.**

Lai sadalītu autoratlīdzību, no darbu lietotāju iesniegtajām izmantoto darbu programmām trijos gados apstrādājām un datu bāzēs un sadales programmās ievadījām **ziņas par vairāk nekā 3 miljoniem autoru darbu** – t.i., ik gadu vidēji – par miljonu darbu.

Tiesību īpašniekiem trijos gados esam **izmaksājuši vairāk nekā 12,62 miljonus eiro** – par 5 miljoniem vairāk nekā trijos iepriekšējos gados: Latvijas autoriem – vairāk nekā 7 miljonus eiro jeb 55%, ārvalstu autoriem vairāk nekā 5 miljonus eiro jeb 42% un 527 tūkstošus eiro jeb 3% – blakustiesību īpašniekiem. **Nodokļos valsts budžetā trijos gados esam iemaksājuši vairāk nekā 3 miljonus eiro.**

Pārvaldījuma darbs

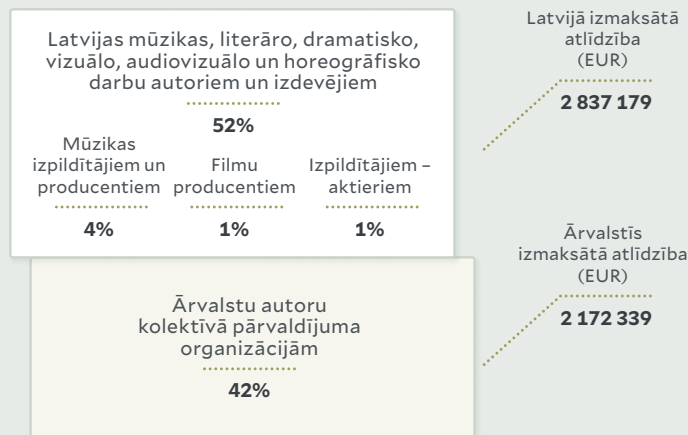
Šo milzu darbu veica 9 AKKA/LAA padomes locekļi un 33 darbinieki.

Tā kā mēs administrējam visu veidu autoru darbus, esam vairākas biedrības vienā. Mūsu kopējie administrēšanas izdevumi katrā no pārskata gadiem vidēji bija 20% iekasētās atlīdzības, ja salīdzinām ar 22% katrā no iepriekšējiem trim gadiem.

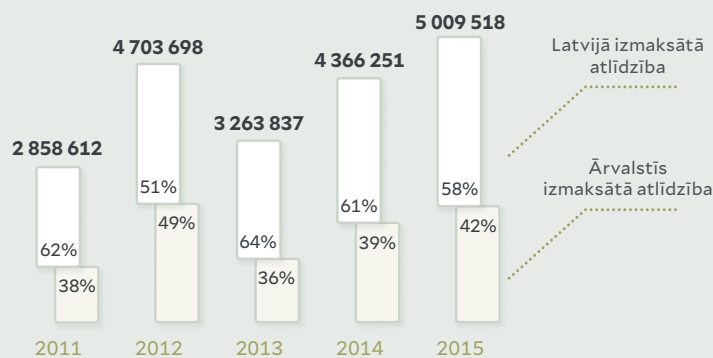
Izmaksātā atlīdzība 2015 (%)

Summa (EUR), ieskaitot ienākuma nodokli

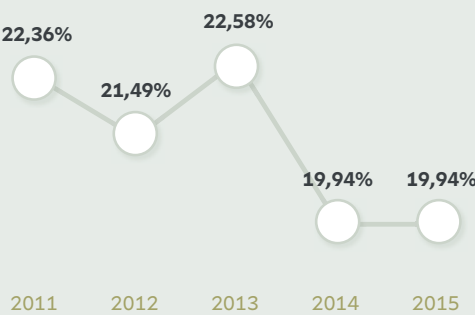
5 009 518



Izmaksātās atlīdzības summas 2011-2015 (EUR)



Autortiesību pārvaldījuma izdevumu izmaiņas (procentos pret iekasēto atlīdzību) 2011–2015



Atgādinu, ka atsevišķos darbu izmantojuma veidos, piemēram, izdevējdarbībai un teātra izrādēm, administrēšanas izdevumi bija divreiz mazāki.

Strādājam kvalitatīvi, efektīvi un caurskatāmi. Jebkurš autors un arī interesents ar mūsu darbību var iepazīties AKKA/LAA mājaslapā, kur digitālā formā gadu gaitā esam apkopojuši dokumentus, padarot tos pastāvīgi pieejamus un tāpēc parocīgi studējamus. Esam devuši autoriem iespēju elektroniski reģistrēt savus darbus, tā ietaupot viņu laiku, kas nepieciešams jaunu darbu radīšanai.

Esam radījuši visus apstākļus darba ražīguma celšanai, mūsu darba telpas ir autoru namīpašums – māja Čaka ielā 97 ir pilnībā izmaksāta, zemes īpašums sakopts. Šogad sāktā nama siltināšana un fasādes remonts, kam esam krājuši naudu vairākus gadus. Lielākos pagājušās trīsgades izdevumus pēc darba algām prasījuši jaunas kopējas datorprogrammas radīšana – to jau lietojam. Tā mazinājuši roku darbu un nākotnē dos daudzus atvieglojumus autoriem, piemēram, iespēju tiešsaistē noskaidrot ziņas par saviem ieņēmumiem konkrētajās autoratlīdzības sadalēs.

Līdzdalība darbā ar likumu grozījumiem

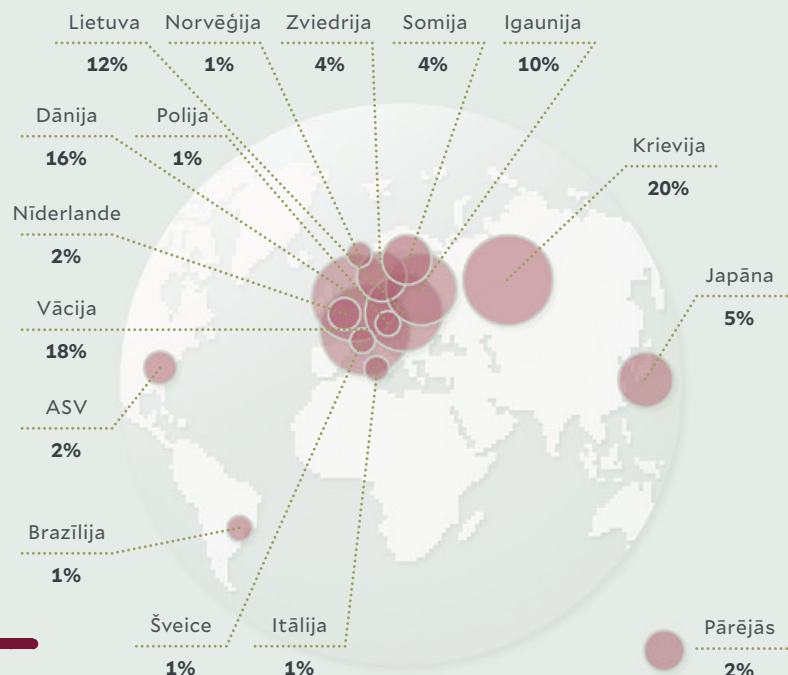
Autoru tiesības un autoru darbu iespējamā pārrobežu licencēšana bija Eiropas Savienības dienaskārtības jautājums un tika cilāts arī citās Eiropas valstīs. Vairāk nekā 4 gadus tapa direktīva par pārrobežu licencēšanu un autoru kolektīvā pārvaldījuma organizācijām – tādām kā mūsējā. Direktīva tika pieņemta atskaites periodā. Pēdējos divos gados mūsu Kultūras ministrija strādājusi pie direktīvas ieviešanas likumdošanā. Mums jāpateicas mūsu Juridiskās nodaļas vadītājam Imantam Belogrīvam, kas ir panācis direktīvai atbilstošu likumprojekta tekstu. Jāpateicas arī mūsu prezidentam Valdim Muktupāvelam, sabiedrisko attiecību speciālistei Ievai Kolmanei un zvērinātai advokātei Inesei Kukainei, kuri viņu atbalstīja, ministrijas izveidotajā darba grupā pārstāvēt citas sabiedriskās organizācijas.

Latvijas autoriem no ārzemēm

2015 (%)

Summa (EUR)

180 234



Autoru darbu lietojumam

2013.–2015. gadā esam

izsnieguši vairāk nekā

16 tūkstošus licenču:

gan vienreizējiem pasākumiem,

gan ilgtermiņa licences ar

vairāku gadu

derīguma termiņu.

Autoru darbu lietotājiem

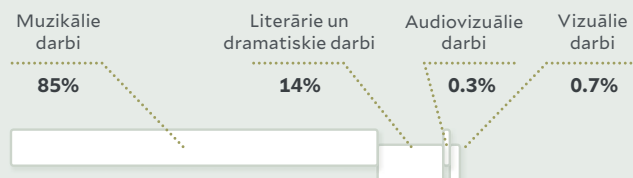
esam izrakstījuši gandrīz

90 tūkstošus rēķinu.

Latvijas autoriem no ārzemēm

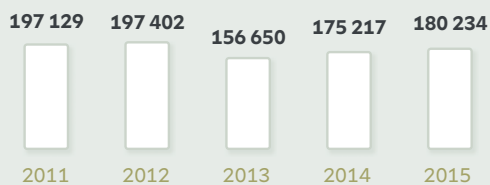
pa darbu veidiem

2015 (%)



Latvijas autoriem no ārzemēm

2011–2015 (EUR)

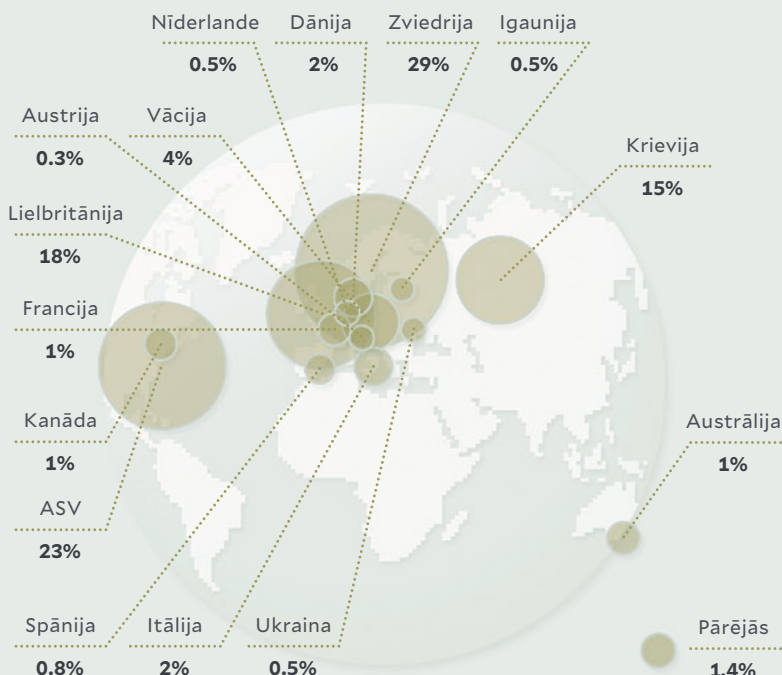


Ārvalstu autoriem no Latvijas

2015 (%)

Summa (EUR)

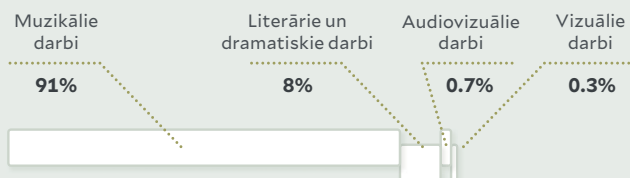
2 171 610



Ārvalstu autoriem no Latvijas

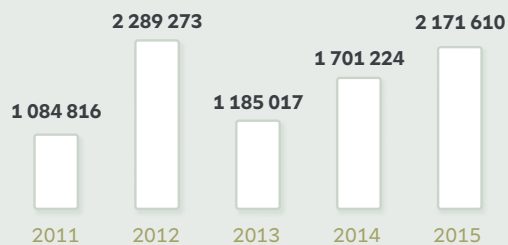
pa darbu veidiem

2015 (%)



Ārvalstu autoriem no Latvijas

2011–2015 (EUR)



Mēs pasaules kontekstā esam attīstīta biedrība, pilnībā ievērojam visus Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas C/SAC Profesionālos noteikumus autoru biedrībām.

Pasaules konteksts

Vēl aizvien jāatzīmē, ka pārmērīgā Eiropas Savienības vēlme reglamentēt autoru biedrību darbību nav veicinājusi autoru tiesību ievērošanu Eiropā. Līdzīgas problēmas autortiesību organizācijām ir visā pasaulē, un tās ir:

Nav saprašanas, kāpēc autoriem šī atlīdzība tik būtiska viņu turpmākā dzīves ceļa izvēlei un radošā darba nodrošināšanai (patlaban ļaudis vairs nezina, kas ir honorārs, nezina, ka autoriem nav sociālo garantiju);

Reizēm autortiesību organizāciju darbība tiek saprasta kā aizliegums izmantot autoru darbus, lai gan ir gluži pretēji – tās dod iespēju katrā valstī likumīgi izmantot neiedomājamu skaitu pasaules autoru darbu (patiesībā daudzi darbu lietotāji dara visu, lai nemaksātu autoriem, un tā ir aizbildināšanās forma);

Ar atkārtotiem uzbrukumiem tiek mēģināts autortiesības iedzīt aizsardzības pozīcijās. Tas ir ne tikai nomācoši autoriem pašiem, bet arī bīstami kultūrai tās izpausmju dažādībā (diskusijas par samaksu autoriem un izteikumi „lai iet strādāt – kā es”).

Autoru biedrības no tiesību aizsargāšanas pāriet uz proaktīvu darbību, it īpaši ieņemot tām svarīgo vietu kultūrā. Tas attiecas arī uz mūsu biedrību.

Mēs pasaules kontekstā esam attīstīta biedrība, pilnībā ievērojam visus Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas C/SAC Profesionālos

noteikumus autoru biedrībām. C/SAC savu dalīborganizāciju atbilstību profesionālajiem noteikumiem vērtē ik gadu, gan pārbaudot iesniegtos dokumentus, gan izlases kārtībā sūtot ekspertus veikt pilnu organizācijas kontroli. Iespējams, ka šogad C/SAC Ģenerālajā Asamblejā jeb kopsapulcē Parīzē mūsu

kartīte tiks „izvilкта” un notiks pārbaude par mūsu atbilstību C/SAC standartiem. Izvilks vai neizvilks – mūsu speciālisti katru dienu strādā autoru labā.

Būs izmaiņas likumos

Regulējuma maiņa saistīta ar Eiropas Parlamenta direktīvu par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū (2014/26/ES).

Jaunais, apjomīgais regulējums attieksies uz kolektīvā pārvaldījuma organizācijām (KPO), kāda ir arī AKKA/LAA, un tam ir vairāki aspekti:

- prasības attiecībā uz organizācijas iekšējo struktūru un uzraudzību;
- organizācijas un tās vadības (padomes un valdes) pienākumi ievērot atklātību attiecībā uz visa veida ienākumiem, kas gūti no organizācijas;
- organizācijas pienākumi pret pārstāvētajiem tiesību īpašniekiem;
- organizācijas pienākumi pret citām KPO;
- organizācijas attiecības ar izmantotājiem, tai skaitā īpašs regulējums attiecībā uz muzikālo darbu licencēšanu daudzteritoriālai izmantošanai.

KPO struktūra

Attiecībā uz kolektīvā pārvaldījuma organizācijas iekšējo struktūru no ES direktīvas pārņemtās prasības organizācijai uzliek par pienākumu izveidot noteiktas iekšējās pārraudzības struktūras, lai nodrošinātu biedru kontroli pār tās darbību; nosaka noteiktu loku jautājumu, kurus izlemīt var tikai kopsapulce; nosaka pienākumu

kopsapulci sasaukt vismaz reizi gadā un nosaka ierobežojumus valdes un padomes locekļu amatu savienošanai. Lai veiktu izmaiņas, organizācijai tiek noteikts pārejas posms līdz 2016. gada beigām.

Šogad būs vēl viena kopsapulce

Līdz ar to AKKA/LAA nāksies grozīt statūtus: pirmām kārtām mainīsies AKKA/LAA struktūra un kopsapulces/padomes/valdes kompetences līmenis, arī biedrības institūcijām lejamais jautājumu loks. Ņemot vērā, ka grozījumi skar arī AKKA/LAA padomes darbību, padome, kas ievēlēta 2016. gada 30. maijā, pildīs savus pienākumus līdz AKKA/LAA statūtu grozījumu pieņemšanai, t.i., tās pilnvaru laiks būs nevis pilni trīs gadi, bet pusgads, jo grozījumi statūtos jāpieņem līdz šā gada beigām. Tas nozīmē, ka šogad AKKA/LAA sasauks vismaz vēl vienu biedru kopsapulci.

KPO vadības atklātības ziņojumi

KPO un tās vadības (padomes un valdes) pienākums ievērot atklātību attiecībā uz ienākumiem, kas gūti no organizācijas, nozīmē, ka pēc statūtu grozījumiem padomes un valdes locekļiem būs katru gadu biedru sapulcei jāsniedz ikgadējs ziņojums par visiem ienākumiem un labumiem, ko attiecīgās personas ir guvušas kā AKKA/LAA padomes vai valdes locekļi, un arī visiem ienākumiem un labumiem, ko tie guvuši no AKKA/LAA kā mantisko tiesību īpašnieki. Tāpat būs jāsniedz informācija par esošajiem vai potenciālajiem interešu konfliktiem, kas viņiem varētu rasties, pildot valdes vai padomes locekļa pienākumus. Šādas prasības attiecībā uz atklātību par saviem ieņēmumiem visādā ziņā jāņem vērā tiem, kas pretendēs uz AKKA/LAA padomes locekļu amatu pēc statūtu grozījumiem.

Jaunas iespējas tiesību īpašniekam

KPO pienākumi pret pārstāvētajiem tiesību īpašniekiem daļēji Autortiesību likumā tika ietverti, jau pieņemot iepriekšējos likuma grozījumus. Iepriekš nebijis ir pienākums ņemt vērā tiesību īpašnieka iespēju izvēlēties tās tiesības, darbu veidus un teritorijas, kuras tiek uzticētas kolektīvajam pārvaldījumam. Tāpat likumprojektā ietverts īpašs regulējums attiecībā uz autortiesību īpašnieka tiesībām izsniegt licences savu darbu nekomerciālai izmantošanai, šim speciālajam izņēmumam nemainot kopējo organizācijai uzticēto tiesību klāstu.

Efektīvāka sadarbība ar citām KPO un darbu lietotājiem

Pienākumi pret citām KPO tiesību īpašniekus skar netieši, jo lielākoties vērsti uz to, lai viena organizācija no citas sadalīto atlīdzību saņemtu iespējami ātri un ar iespējami pilnīgu informāciju, tā nodrošinot drīzāku autoratlīdzības nonākšanu pie tiesību īpašniekiem. KPO attiecības ar izmantotājiem, ciktāl tās izriet no direktīvas, Autortiesību likumā daļēji tika pārņemtas, jau pieņemot iepriekšējos grozījumus. Sīkāk reglamentēta ir kārtība, kādā risināmi strīdi, ja tie skar tikai autoratlīdzības apmēru, nevis citus licences līguma nosacījumus. Pilnīgi jauna ir nodaļa par muzikālo darbu daudzteritoriālo licencēšanu, taču praksē tās saturam būs nozīme tikai lielajām citu ES valstu KPO un lielajiem daudzteritoriālajiem izmantotājiem.

Imants Belogrīvs,

AKKA/LAA Juridiskās nodaļas vadītājs

Kas horeogrāfiem jāzina par mūziku

Dejas nozare pēdējos gados attīstījies strauji un daudzveidīgi. Profesionālās dejas segmentā līdzās klasiskajam baletam nostabilizējies modernais balets un laikmetīgā deja. Dejas amatierkustībā augusi sabiedrības interese gan par mūsdienu dejām un sociālajām dejām, gan par skatuvisko tautas deju. Mūsu horeogrāfu jaunrades aktivitātes apliecina lielais skaits laikmetīgās dejas pirmizrāžu, savukārt tautas dejas segmentā Latvijas Nacionālais kultūras centrs 2016. gada nogalē rīko nu jau XX Jaunrades deju konkursu.

Jaunrades process dejas nozarēs lielākoties ir saistīts ar mūzikas izmantošanu. Parasti horeogrāfam ir skaidrs priekšstats par to, kāda mūzika vislabāk spētu atklāt viņa ieceri, bet trūkst zināšanu par darbībām, kas jāveic, lai mūzikas izmantojums būtu likumīgs.

Izvēloties mūziku, horeogrāfam ir divas iespējas – pasūtīt komponistam speciāli rakstītu mūziku vai piemeklēt jau gatavu muzikālu darbu.

Speciāli rakstīta mūzika

Parasti šajā gadījumā domstarpības rodas gadījumos, kad atšķiras horeogrāfa un komponista izpratne par pasūtītā darba mantiskajām tiesībām: horeogrāfs domā, ka par vienreizēju autoratlīdzības samaksu ir nopircis darbu „uz visiem laikiem”, savukārt komponists uzskata, ka darba mantiskās tiesības pieder viņam pašam un bez pirmreizējā maksājuma viņš turpmāk saņems autoratlīdzību arī par katru izrādi. Abu pušu vienotas izpratnes garants ir rakstveida līgums. Pasūtījuma līgumā būtu jāietver konkrētas tiesības, kas nodotas

saskaņā ar šo līgumu, izmantošanas noteikumi, autoratlīdzības lielums (par katru izmantošanas veidu), samaksas kārtība.

Horeogrāfs kā mūzikas izmantotājs

Izvēloties jau esošu muzikālo darbu, horeogrāfam jāreķinās ar visām muzikālā darba autoru tiesībām. Pirmkārt, horeogrāfam ir jāprasa, vai muzikālā darba autori vispār atļauj savu darbu izmantot kā dejas iestudējuma mūziku. Atļaujas saņemšanai būtu jāgriežas pie konkrētā muzikālā darba izdevēja. Izdevējs noteikti jāinformē par iecerētā izmantojuma detaļām. Piemēram, vai muzikālais darbs domāts kā mūzika vienai atsevišķai dejai vai arī būs viens no daudziem muzikālajiem darbiem izrādē ar vienotu sižetu, libretu, stāstu. Bez atļaujas saņemšanas var izmantot tos muzikālos darbus, kam aizsardzības termiņš ir beidzies (autortiesības ir spēkā visu autora dzīves laiku un 70 gadus pēc nāves).

Mūzikas pielāgošana dejas priekšnesumam

Ar to, ka nepieciešama muzikālā oriģināldarba autora/u atļauja, jāreķinās arī gadījumos, kad iecerēts veidot autortiesību aizsargāta darba **aranžējumu**. Viena no autora personiskajām tiesībām ir tiesība uz darba neaizskaramību, un tikai pats autors var izsniegt atļauju savu darbu pārveidot – aranžēt. Piešķirot atļauju darbu aranžēt, oriģināldarba autors nosaka arī autoratlīdzības procentuālo sadalījumu aranžējuma turpmākajam izmantojumam, piemēram, publicam izpildījumam koncertos. Oriģināldarba autors var arī izsniegt atļauju darbu aranžēt, bet aranžējuma autoram atlīdzības daļu nepiešķirt.

Jaunrades skatuviskajai dejai parasti tiek izvēlētas tautas melodijas – gan īpaši pasūtot komponistam **muzikālo apdari**, gan piemeklējot jau apdarinātu melodiju. Jāatceras,

ka Autortiesību likums darbu atvasinājumus – aranžējumus, apdares – aizsargā tieši tāpat kā oriģināldarbus. Tāpēc gadījumos, kad horeogrāfs vēlas iestudēt deju, izmantojot jau esošu tautas melodijas apdari, obligāti jāsaņem apdares autora atļauja.

Šobrīd laikam gan pats populārākais mūzikas ieguves avots ir **internets**. Interneta mūzikas resursu brīvā pieejamība un tehnoloģiju nodrošinātās reproducēšanas iespējas rada ilūziju, ka interneta saturs ir sabiedrības īpašums. Diemžēl ļoti izplatīts ir maldīgais uzskats, ka uz internetā ievietotu muzikālo darbu autortiesības neattiecas un darba atrašanās internetā ikvienam interesentam jau automātiski atļauj brīvi rīkoties un izmantot darbu bez atļaujas. Tā tas nav. Jāatceras, ka uz internetā ievietotu muzikālo darbu (izņemot darbus, kuriem aizsardzības termiņš ir beidzies) attiecas visas autortiesību normas, tajā skaitā darba komponista tiesības ļaut vai neļaut savu mūziku izmantot deļ vai izrādē.

Kas notiek, ja deja vai dejas izrāde ir izveidota, nesaņemot mūzikas autora atļauju? Mūzikas autors gluži vienkārši var aizliegt savu darbu izmantot. Piemēram minēšu kādas horeogrāfes pieredzi. Horeogrāfe savam laikmetīgās dejas numuram izraudzījās vienu no šobrīd populārākajiem angļu popdīvas Adeles hitiem. Priekšnesums tika nofilmēts, un ieraksts ievietots internetā. Pēc neilga laika horeogrāfe konstatēja, ka internetā ievietotajā ierakstā mūzika pazudusi un deja tiek izpildīta pilnīgā klusumā. Adeles autortiesību pārstāvji gluži vienkārši novērsa nelicencētu darba izmantojumu.

Lai nepiedziņotu situāciju, kad iecerētā dejas izrāde neatļautas mūzikas izmantojuma dēļ pārvēršas par pantomīmu, horeogrāfam laikus jāsaņem mūzikas autora atļauja.

Ināra Dombrovskā,

AKKA/LAA Muzikālo darbu nodaļas vadītāja

Pārvēlēta CISCAL valde

3. jūnijā Parīzē Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas (CISAC) asamblejā pārvēlēta organizācijas valde: no jauna uz trim gadiem par prezidentu ievēlēts elektroniskās mūzikas celmlauzis, komponists un producentis Žans Mišels Žārs (*Jean-Michel Jarre*), par

CISAC prezidenta krēslā atkal Žans Mišels Žārs, jau kopš septiņdesmito gadu nogales pazīstams arī Latvijā



viceprezidentiem – Grammy balvas laureāte, dziedātāja un dziesmu autore Angelika Kidžo (*Angélique Kidjo*,

Benina); starptautiski pazīstamais argentīniešu režisors Marselo Piņeiro (*Marcelo Piñeyro*) un slavenais senegāliešu tēlnieks Usmāns Sovs (*Ousmane Sow*). Par viceprezidentu konfederācija ievēlējusi arī godalgoto ķīniešu kinorežisoru, scenāristu un producentu Dzja Džanke (*Jia Zhang-ke*). Ģenerālā asambleja

noritēja CISAC 90. gadadienas zīmē, un dalībnieku vidū bija vairāk nekā 250 organizācijas dalībvalstu pārstāvju. Asambleja uz trim gadiem ievēlēja arī valdi, kas pārstāv 20 dalīborganizācijas: APRA (Austrālija), ARTISJUS (Ungārija), ASCAP (ASV), Bildupphovsrätt (Zviedrija), BMI (ASV),

GEMA (Vācija), JASRAC (Japāna), LIRA (Nīderlande), ONDA (Alžīrija), PRS for Music (Apvienotā Karaliste), SACD (Francija), SACEM (Francija), SACM (Meksika), SADAIC (Argentīna), SAMRO (Dienvidāfrika), SGAE (Spānija), SIAE (Itālija), SOCAN (Kanāda), UBC (Brazīlija) un VEGAP (Spānija).

Seminārs autoriem: mūzika internetā

15. martā AKKA/LAA, aicinājusi piedalīties visus interesentus, rīkoja Autoru Akadēmijas semināru „Tiešsaiste: izdevība vai zaudējumi?": kas jāzina interneta vidē ievietotas mūzikas autoram, cik dažādos ceļos tā

izmantojama un kā par šādu izmantojumu iespējams saņemt atlīdzību. Semināru vadīja vieslektors Mario Kivistiks (*Mario Kivistik*, Igaunijas autoru apvienība EAŪ, Tallina). Igaunijas pieredze apstiprina to, ko zinām Latvijas mērogā: iesaistoties tiešsaistes piedāvātajās platformās, ieteicams

nelolot pārāk lielas cerības. Stratēģijas divas – vai nu paļaujas, ka viens vai divi skaņdarbi kļūs tik populāri, ka piesaistīs reklāmas un pelnīs (dienvīdkorejieša Psī dziesma „*Gangnam Style*” (2012) tikai miljonus, bet runa ir par vairāk nekā miljardu skatījumu), vai arī izliec skatījumiem lielu

daudzumu darbu, par katru no kuriem tas tev ienesis 0,0005 eiro. Citādi ir ar akadēmisko mūziku vai dzeju – šie darbi tiešsaistē, kā likums, nonāk tikai gadu vai divus pēc pirmatskaņojuma. Joprojām svarīgi, lai darbi būtu reģistrēti autortiesību kolektīvās pārvaldības organizācijā (KPO) –

par neregistrētajiem atlīdzību saņemt nevar. Labi rādītāji ir Eurovizijas dziesmām – tās iziet starptautiskajā apritē un lielajos tiešsaistes servisos tiek daudz izmantotas, tomēr atlīdzība nāk lēnām, pēc gada vai diviem, kamēr tiek saskaņota informācija starp KPO. Drošāk likt darbus platformās, ar kurām KPO noslēgusi līgumus.

Sekmīgākie igauņu mūzikas autori par darbu izmantojumu internetā saņem pāris tūkstošus eiro.

Teātru aktualitātes

Maija nogalē pēc AKKA/LAA Muzikālo darbu nodaļas vadītājas Ināras Dombrovskas uzaicinājuma mūsu birojā viesojās Latvijas Nacionālās operas un baleta (LNOB) pārstāvji – Astra Irmeja-Šēfere, Asnate Siliņa-Jurka un Dace Rungēvica. Tikšanās iemesls – horeogrāfisko darbu izmantojums LNOB rīkotajos koncertos un pasākumos. Sarunā priecēja, ka autortiesību pamatprincipu izpratnes līmenis LNOB ir tik augsts – to jutām mūsu viesu stāstījumā par viņu pieredzi, slēdzot starptautiskus līgumus gan ar darbu autoriem, gan izpildītājiem. Pieskārmies arī ar nošu īri un iestudējumu ierakstu veidošanu saistītajiem jautājumiem. AKKA/LAA pārstāvēja arī Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāja Sandra Millere un arī Muzikālo darbu nodaļas licencēšanas speciāliste Inta Blome, kas tieši strādā ar LNOB rīkotajiem koncertiem un pasākumiem.

Jūnija sākumā, tuvojoties teātru sezonas noslēgumam, AKKA/LAA rīkoja semināru „Autortiesības teātros – aktualitātes un tendences”, kurā piedalīties bija aicināti Latvijas lielāko profesionālo teātru pārstāvji. Mūsu aicinājumam atsaucās un seminārā aktīvi piedalījās Inese Bekere (Dailes teātris), Rita Melnace un Ilze Blauberga (Latvijas Nacionālais teātris), Liene Fleišmane un Anda Dzenīte (Latvijas Leļļu teātris), Lina Ovčinnikova (M.Čehova Rīgas Krievu teātris), Līga Lapsa (Valmieras Drāmas teātris) un Kristīne Veinšteina (Daugavpils teātris). No AKKA/LAA puses sarunu vadīja un papildināja Sandra Millere un Ināra Dombrovskā, ar komentāriem piedaloties arī Ievai Kolmanei. Galvenie tikšanās jautājumi, kas daļai dalībnieku atgādināja jau zināmo, tikai, iespējams, citā kontekstā – Autortiesību likuma būtība un pamatprincipi, autoru personisko un mantisko tiesību nošķirums,

darba izmantošanas atļauju saņemšana no paša autora (personisko tiesību gadījumos, piemēram, literāro darbu tulkojot vai dramatizējot, muzikālos darbus aranžējot), AKKA/LAA darbība un pilnvarojums, licences līgumi darbu publiskajam izpildījumam, darbi un to izmantojuma veidi, ko autori uztic mums pārvaldīt, noslēdzot līgumus ar AKKA/LAA. Sīki tika analizēta informācija, kas nepieciešama AKKA/LAA, saņemot no teātriem iestudējuma reģistrācijas pieteikumus, demonstrējot AKKA/LAA veidoto iestudējumu datubāzi un stāstot par iestudējumu turpmāko dzīvi – televīzijas ierakstu veidošanu, raidīšanu, retranslēšanu, ierakstu ievietošanu internetā, straumēšanu, ierakstu izdošanu. Autoriem svarīgi atcerēties – ja mūsu savstarpēji noslēgtajā līgumā kāds no šiem darbu izmantojuma veidiem nav atzīmēts, AKKA/LAA nevarēs potenciālajiem izmantotājiem izsniegt licenci un iekasēt autoram pienākošos atlīdzību. Teātra pārstāvju uzmanība tika pievērsta arī citiem izmantojumiem – literāro un fotogrāfisko darbu publikācijām (programmiņām un afišām), īpaši uzsverot nepieciešamību norādīt autora vārdu, par ko nereti saņemam sūdzības no autoriem. Sevišķi tiek grēkots, nenorādot tulkotāja vārdu, savukārt masu medijos publicētajām fotogrāfijām, kas saistītas ar teātra iestudējumiem, bieži nav norādīts fotogrāfa vārds. Teātri vienbalsīgi apgalvoja, ka visām fotogrāfijām, kas tiek dotas medijiem, autora vārds ir norādīts un autora vārda vietā rakstīt „publicitātes foto” vai „no teātra arhīva” izvēlas mediji. Runājām arī par citu autoru darbu iekļaušanu iestudējumā – fotogrāfiju, mākslas darbu, filmu demonstrēšanu – un nepieciešamību šādos gadījumos saņemt atļauju no visiem tiesību īpašniekiem.

Ināra Dombrovskā, runājot par koncertiem, ko rīko teātri, pieskārs būtiskajam darbu pārveidošanas aspektam, uzsverot, ka teātru tik ļoti iemīļotie

populāru dziesmu izpildījumi, bez autoru atļaujas apgādāti ar jauniem tekstiem vai aranžējumiem, ir nelikumīgi.

Ieva Kolmane informēja par jaunajām iespējām, ko gan autoriem, gan autoru darbu izmantotājiem piedāvās jaunā AKKA/LAA interneta vietne, kas šobrīd ir jau pieejama.

Teātru pārstāvji sarunas noslēgumā uzsvēra, ka šāda tikšanās ir bijusi ļoti vērtīga, jo ļāvusi ne tikai uzklaut AKKA/LAA pārstāvju sniegto informāciju par mūsu darbu, bet deva iespēju tikties ar kolēģiem un uzklaut citu teātru stāstus par dažādiem ar autortiesībām saistītu problēmu risinājumiem.

Sandra Millere,

AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāja

Autortiesību likums un studijas

Pērnā gada decembrī Šauļu Universitātes Humanitārās fakultātes Lietuviešu valodniecības un komunikācijas katedra sadarbībā ar Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūtu rīkoja 20. starptautisko zinātnisko konferenci “Teksts: lingvistika un poētika 20”. Tā bija veltīta lietuviešu valodnieka, viena no lietuviešu literārās valodas pamatlicējiem Jona Jablonska (*Jonas Jablonskis*, 1860–1930) piemiņai – viņam 2015. gadā apritēja 155. gadskārta. Konferences dalībnieku – galvenokārt lietuviešu un latviešu lingvistu un augstākās izglītības iestāžu mācībspēku – uzmanības centrā bija dažādi tekstu pētniecības aspekti, sākot ar to tipoloģijas un kodificēšanas

jautājumiem un beidzot ar tekstu vēsturi un pat konceptuālajām metaforām. Tika nolasīti vairāki zinātniskie referāti, spriests un diskutēts par dažādām ar tekstu pētniecību saistītām problēmām.

Raksta autorei bija gods piedalīties konferencē, referējot par tematu “Darbs ar tekstiem latviešu valodas nodarbībās Rīgas Tehniskajā universitātē”. Fakultatīvo kursu RTU izvēlas apgūt studenti, kam latviešu valoda nav dzimtā valoda. Kurss ilgst vienu studiju semestri, un aptuveni 60% satura veido dažādas sarežģītības pakāpes tekstu lasīšana, analizēšana un argumentētu pārspriedumu rakstīšana. Šī iemesla dēļ viens no referāta mērķiem bija rakstveida pārspriedumos visbiežāk pieļauto kļūdu analīze, un starp tām ir arī Autortiesību likuma normu pārkāpšana, ko nākas konstatēt ļoti bieži.

Gatavojot rakstveida pārspriedumu, studentiem jāievēro vairāki Autortiesību likuma panti. Raksta autore praksē novērojusi, ka lielai daļai studentu nav pat elementāru zināšanu par šo likumu. Problēmas sakne, iespējams, meklējama apstākļī, ka iepriekšējā mācību iestādē (vidusskolā vai profesionālās izglītības iestādē) šim jautājumam pievērsta minimāla uzmanība vai arī par Autortiesību likumu nav runāts vispār. Līdz ar to situācija vērtējama kā ļoti slikta. Diemžēl arī lielākajā daļā Latvijas augstākās izglītības iestāžu neatliek laika pievērst pienācīgu uzmanību Autortiesību likuma normu skaidrošanai.

Ikvienam tekstam ir autors, kuram pieder ekskluzīvas tiesības uz savu darbu, proti, tiesības izlemt, vai un kādos veidos viņa darbu būs atļauts izmantot citām personām, un arī tiesības saņemt atlīdzību par atļaujas sniegšanu. Autortiesību likuma 21.panta “Darba izmantošana izglītības un pētniecības mērķiem” pirmajā daļā noteikts, ka attiecībā uz mācību procesa darba izmantotājam nav nepieciešama

autora atļauja, taču, izmantojot konkrēto darbu, obligāti norādāms autora vārds, uzvārds un darba nosaukums. Paradoksāli, bet, sagatavojot pārspriedumu par izlasīto tekstu, studenti nereti aizmirst norādīt ne tikai avotu, kur darbs publicēts, bet pat autora vārdu un darba nosaukumu!

Otra problēma attiecībā uz Autortiesību likuma ievērošanu, kas konstatēta, labojot pārspriedumus, ir neprasme pareizi citēt izmantoto darbu fragmentus. Studenti mēdz citēt analizējamā teksta fragmentu, to liekot pēdīnās, taču gandrīz nekad (!) neuzraksta atsauci. Citēt darbu, nenorādot tā autoru, nosaukumu un avotu, ir rupjš Autortiesību likuma pārkāpums. Šī iemesla dēļ studenti var saņemt nesekmīgu vērtējumu par iesniegto pārspriedumu vai arī var iestāties daudzkārt nopietnākas sekas, ja runa ir par zinātniski pētniecisko vai bakalaura darbu.

No ētiskā viedokļa minētie Autortiesību likuma pārkāpumi varētu liecināt par pārsprieduma autoru paviršību un nevīžību. Raksta noslēgumā jāpiebilst, ka situāciju nevajadzētu uzskatīt par gluži bezcerīgu, jo 2014. gada vasarā AKKA/LAA sadarbībā ar pētījumu uzņēmumu “FACTUM” veica Latvijas iedzīvotāju aptauju, kuras mērķis bija noskaidrot sabiedrības viedokli par autoru tiesību kā cilvēktiesību mācīšanu vispārizglītojošajās mācību iestādēs. Pēc aptaujas rezultātiem secināms, ka lielākajai daļai pieaugušo Latvijas iedzīvotāju būtu interese, lai viņu bērni apgūtu ar autoru tiesībām saistītus jautājumus un līdz ar to ievērotu Autortiesību likumā noteiktās normas, it īpaši tāpēc, ka likuma normu ignorēšana nozīmē to pārkāpšanu un, piemēram, plaģiāta gadījumā ir krimināli sodāma.

Lāsma Gaitniece,

publiciste un Rīgas Tehniskās universitātes E-studiju tehnoloģiju un humanitāro zinātņu fakultātes mācībspēks

Vizuālās mākslas darbu autortiesības

Vizuālās mākslas autortiesības ir plaši pārstāvētas visā pasaulē. AKKA/LAA ir noslēgusi savstarpējos pārstāvniecības līgumus ar vairāk nekā 30 vizuālo darbu autortiesību organizācijām, tostarp ar lielāko un vecāko Francijā *ADAGP*; ar Vācijas *BILD-KUNST*, ar Lielbritānijas *DACS*, ar ASV – *ARS* un *VAGA*, ar Austrālijas *VISCOPY*.

Visas šīs organizācijas vieno fakts, ka tās ir nodibinājuši paši autori savu tiesību aizsardzībai, pārstāvēšanai un administrēšanai un ar domu, lai maksimāli tiktu ievērotas autoru tiesības visā pasaulē. Sadarbības pieredze liecina, ka arī problēmas vizuālās mākslas darbu autortiesību jomā visā pasaulē ir līdzīgas.

Gribi izmantot aizsargātu darbu – meklē atļauju!

Pašos pamatos viss ir ļoti vienkārši – ja kāds vēlas izmantot cita autora aizsargātu darbu, ir jāsaņem autora vai viņa pārstāvja atļauja, turklāt likums nosaka – tā jāsaņem rakstveida formā pirms darba izmantojuma. Autortiesības ir aizsargātas no brīža, kad darbs ir radīts materializētā formā (arī nepabeigts) un 70 gadus pēc autora nāves. Ja kāds vēlas veikt izmaiņas (jebkuras, pat mazākās – procentuāli nekur nav noteikts, cik lielas), tās noteikti jāaskaņo ar autoru vai viņa mantinieku/tiesību īpašnieku. Piemēram, manā praksē ir bijis gadījums, kad izdevējs Sigismunda Vidberga grafikas vēlas publicēt uz grāmatas vāka, bet ietonētas. Šajā gadījumā

Audiovizuālā kampaņa

Neilgi pēc ievēlēšanas par Starptautiskās autoru un komponistu biedrību konfederācijas (*CISAC*) viceprezidentu, panākumiem bagātais ķīniešu kinorežisors Dzja Džanke (*Jia Zhang-ke*) piekritis būt par patronu starptautiskai kampaņai, kuras mērķis ir saskaņot likumus, lai scenāristi un kinorežisori visā

pasaulē iemantotu neatņemamas tiesības saņemt atlīdzību par darbiem, kas guvuši auditorijas atsaucību. Būdams kampaņas patrons, Dzja kungs jūnija sākumā tikās ar Francijas premjerministru Manuelu Valsu. „Audiovizuālo kampaņu” 2015. gada novembrī sāka starptautiskā bezpeļņas

organizācija „Pasaules rakstnieki un režisori” (*Writers&Directors Worldwide/WDW*). Runa ir par to, ka lielākā daļa scenāristu un kinorežisoru ir pašnodarbinātie, kas lielākajā daļā valstu nozīmē, ka viņiem liegti slimības pabalsti, pensijas un prognozējami ienākumi. „Esmu lepns, ka tieši es tiku uzaicināts

iesaistīties audio-vizuālajā kampaņā, un ar prieku tai kalpoju kā patrons,” saka Dzja Džanke. „Jautājums ir ļoti aktuāls manā dzimtenē, bet tikpat svarīgs kolēģiem visā pasaulē. Nozares nākotni nosaka mūsu spēja nopelnīt iztiku, un tās drīzāk ir aizstāvas tiesības, nekā paļaušanās uz retu veiksmi.”

Jau aprīlī Bogotā, Kolumbijā, kopā ar valdību pārstāvjiem pulcējās vairāk nekā 70 autoru, un sanāksme vienojās publicēt atklātu vēstuli Eiropas Komisijas prezidentam Žanam Klodam Junkeram. „Eiropas audio-vizuālais kinofilmu sektors nodrošina darbu 5,8 miljoniem cilvēku un ienes 2,6% reģiona IKP.

Tomēr ik gadu arvien mazāk industrijā nodarbināto autoru spēj nopelnīt sev iztiku,” saka scenārists Īvs Nili (*Yves Nilly*). „Šo nesamērību nepieciešams labot, ja gribam aizsargāt gan to, kas tiek ieguldīts ekonomikā, gan tik būtisko kultūras dažādību, ko nodrošina mūsu darbs.”

Autoru dienas

Jau vienpadsmito gadu biedrība AKKA/LAA aprīlī rīko Autoru dienas, kas veltītas Pasaules grāmatu un autortiesību dienu un sadales nodaļas 23. aprīlī un Pasaules intelektuālā īpašuma dienai 26. aprīlī. Autoru dienās ikvienai mācību iestādei, kas vēlas iepazīstināt savus audzēkņus

ar autortiesību pamatiem, ir spēja organizēt audzēkņu grupai AKKA/LAA apmeklējumu, bet cauru gadu notiek semināri, izbraukuma interesenti ir laipni gaidīti ne tikai aprīlī vien.

Šogad aicinājumam iepazīties ar autortiesību jautājumiem un AKKA/LAA darbu

atsaucās Banku augstskola, kur 20. aprīlī viesojās Muzikālo darbu nodaļas vadītāja Ināra Dombrovskā un Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītājas palidze Ilze Karpa, Stila un modes profesionālā vidusskola (ar interesentu grupu 25. aprīlī tikās Ināra Dombrovskā un

AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja Inga Mūrniece), LU Sociālo zinātņu fakultātes bibliotēku zinātnes maģistranti, kas 13. maijā sarunājās ar Ināru Dombrovsku, AKKA/LAA Literāro un dramatisko darbu nodaļas vadītāju Sandru Milleri un Publiskā patapinājuma nodaļas vadītāju Renāti Kārklīņu, un

Latvijas Kultūras koledža: 19. maijā AKKA/LAA telpās viesojās Laikmetīgās dejas programmas studenti, un 31. maijā – topošie deju kolektīvu vadītāji, kam ar profesiju saistītos autortiesību jautājumus skaidroja Ināra Dombrovskā. 29. aprīlī par autortiesību praktiskajiem

aspektiem Jūrmalas bibliotēku seminārā Slokas bibliotēkā stāstīja AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste Ieva Kolmane.

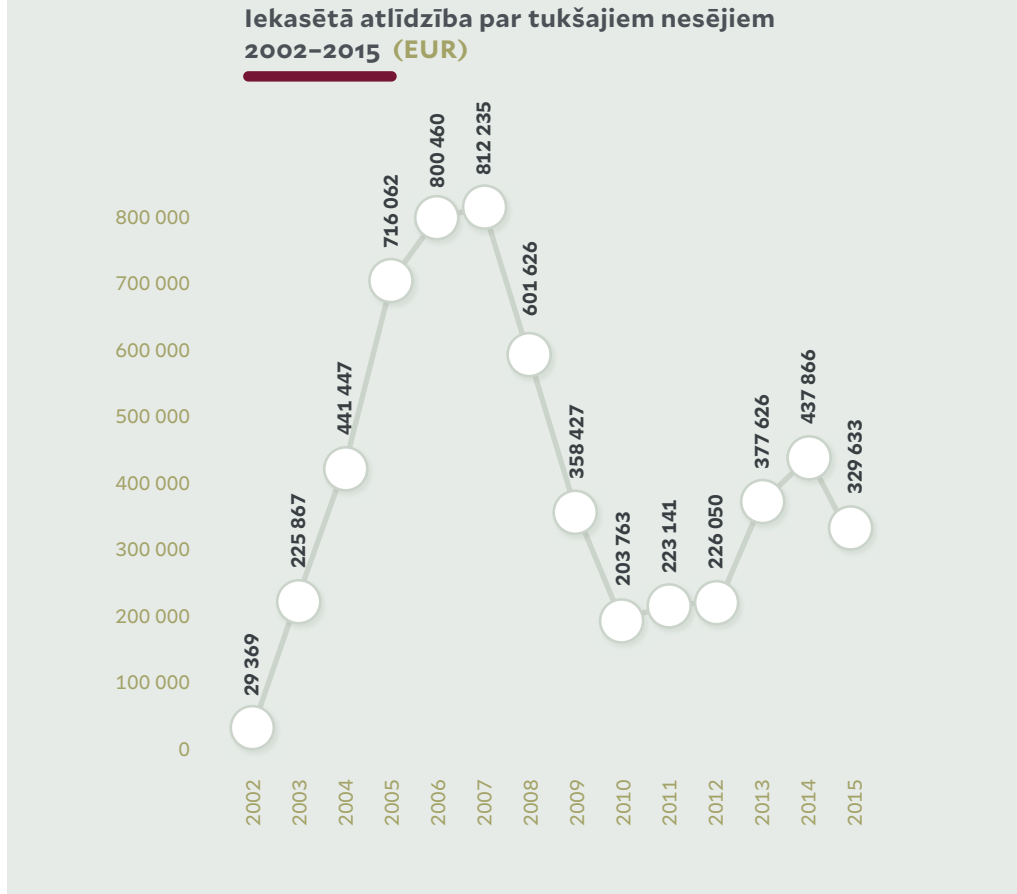
darba ietonēšana ir uzskatāma par darba mainīšanu, un izmaiņas bija jāsaskaņo ar autora mantinieci. Mantinieci tika aizsūtīts grāmatas vāka projekts ar lūgumu sniegt atbildi par šādu darba izmantojumu, mantiniece kategoriski iebilda un nedeļa atļauju.

Saskaņo izmaiņas!

Jāuzsver, ka autoram ir **personiskās tiesības** atļaut vai aizliegt viņa darbā veikt izmaiņas. AKKA/LAA pārstāv autoru **mantiskās tiesības**, un tāpēc, ja darba izmantotāja iecere skar autora personiskās tiesības, mēs sazināties ar autoriem un lūdzam sniegt atbildi. Piebilstu, ka ir gadījumi, kad autori labprāt atļauj veikt izmaiņas viņu darbos, bet arī šajos gadījumos ir nepieciešama saskaņošana.

Vēlies tikt pie darba kopijas?

Arī gadījumos, kad klients vēlas savā īpašumā iegūt oriģināldarba kopiju (ar visu oriģināldarba autora parakstu), kuru viņa vajadzībām izgatavo cits mākslinieks (visticamāk, par samaksu), ir jāsaņem autora atļauja. Autortiesību likumā ir noteikts, ka bez autora atļaujas var izgatavot vienu kopiju personiskām vajadzībām – piemēram, lai bagātinātu mājokļa interjeru –, bet ar noteikumu, ka šī kopija (reprodukcija) tiks izveidota bez starpnieka palīdzības un nekomerciālos nolūkos. Gadījumos, kad tiek veidotas oriģināldarbu kopijas vai reprodukcijas mērogā 1:1, svarīgs ir mērķis – kāpēc tas tiek darīts? Ja šāda kopija ar visu autora parakstu, teiksim, levas ltneres glezns kopija nonāk kādā no galerijām (pārdošanai vai izstādīšanai), galerijas, mākslas veikala un tml. īpašniekiem ir pienākums veikt darba ekspertīzi – vai konkrētais darbs tiešām ir oriģināls. Nerastos nekādi starpgadījumi, ja uz pasūtītās kopijas šis fakts tiktu atzīmēts. Ja, izgatavojot kopiju, mērķis ir cita autora darbu uzdot par



savu vai izmantot cita autora darbu peļņas nolūkos, tas protams, ir likuma pārkāpums ar visām no tā izrietošajām sekām.

Gleznām un zīmējumiem mazāk, bet gravīrām, litogrāfijām, skulptūrām var būt viena oriģināla vairāki eksemplāri, kurus ir izgatavojis pats autors. Darbu kopijas, kuras ierobežotā daudzumā izgatavojis pats autors vai kuras tiek izmantotas ar viņa atļauju, tiek uzskatītas par oriģināldarbiem. Šos darbu eksemplārus autors ir numurējis, parakstījis vai kā citādi pienācīgi apzīmējis (Autortiesību likuma l.nod., 1.p.20.d.).

Arī reproducētā reprodukcijā tiek izmantots oriģināls

Reprodukcijas reproducēšana un šīs reprodukcijas uzdošana par savu darbu – tāda jēdziena Latvijas Autortiesību likumā nav. Jāsaprot, ka jebkura reprodukcija neatkarīgi no kārtas numura ir izgatavota, izmantojot mākslas oriģināldarbu –

fotogrāfiju, gleznu un tml. Darba reproducēšana ir darba izmantojums, kas attiecas uz autora mantiskajām tiesībām. Ja tiek reproducēts aizsargāts darbs, ir jāsaņem autora atļauja un autoram par šo izmantojuma veidu pienākas atlīdzība.

Tiesības izteikt pretenzijas

Ja ir aizskartas autora personiskās tiesības, tikai pats autors var noteikt, cik lielā mērā tas izdarīts un vai šāds fakts vispār ir noticis. Ja autoram rodas pretenzijas, tikai viņš var ar tām vērsties vai nu pie pārkāpēja, vai pie juristiem/advokātiem un rosināt lietu tiesā. Diemžēl Latvijā autori pretenzijas pārsvarā pauž tikai sociālajos tīklos vai žurnālistiem, bet tālāk, tiesas ceļā, šos jautājumus nerisina. Praksē iznāk – kamēr autoram nav reālu pretenziju, nav arī pārkāpuma.

Inga Mūrniece,

AKKA/LAA Vizuālo darbu nodaļas vadītāja

Autoru darbu dokumentēšana un autoratlīdzības sadale

Aizvadītajā gadā AKKA/LAA iekasējusi 6 030 029 EUR. Summa patiešām iespaidīga, kura savlaicīgi jāsadala un jāizmaksā tiesību īpašniekiem. Attiecīgi – Dokumentācijas un sadales darbu 2015. gadā arī raksturo izteiksmīgi skaitļi: tika sadalīti un izmaksāti 5 009 518 EUR. Pamatā sadales notika jaunajā AVIS programmā, kā arī centāties iztīrīt vecos DOS operētājsistēmas apcirkņus. No minētās summas 2 172 339 EUR tika pārskaitīti ārvalstu māsu organizācijām, kuru autoru darbu lietošanu Latvijā pārstāvam uz pilnvarojuma līgumu pamata.

Zināms, ka sadale balstās uz trīs vaļiem: iekasētās atlīdzības, izmantoto darbu programmas un informācijas par autoru darbiem. Ja nebūs ieskaitīta atlīdzība vai nebūs iesniegta atskaite par izmantotajiem autoru darbiem, vai autori nebūs reģistrējuši savus darbus, sadali veikt nevarēs. Protams, ir iespējams piemērot īpašus sadales mehānismus – izmantot izlases vai analogās darbu izmantošanas atskaites un neregistrētos darbus izslēgt no sadales.

Te jāatgādina autoru organizāciju sadales pamatprincips: katrā finanšu gadā tiek sadalīta iepriekšējā gadā iekasētā atlīdzība. Iemesls – tie paši trīs vaļi: jābūt naudai, programmām un reģistrētiem autoru darbiem. Tāpat jāņem vērā programmu apstrādei nepieciešamais laiks, kas nav vienas dienas, pat nedēļas jautājums. Lielos koncertus gan cenšamies apstrādāt, tiklīdz tas ir iespējams. Turpmāk esam plānojuši sadales nobīdi attiecībā uz visiem koncertiem saīsināt un atlīdzību par visiem gada pirmajā pusē notikušajiem koncertiem sadalīt tā paša gada otrajā pusē.

Pagājušajā gadā Dokumentācijas un sadales nodaļā 273 jauni autori noslēdza pārstāvības līgumus ar AKKA/LAA, nāca klāt arī 40 mantinieki. Muzikālo darbu datubāze papildinājās ar 12 370 jauniem darbiem, tika pierēģistrēti 1 605 literārie darbi un 434 horeogrāfijas darbi.

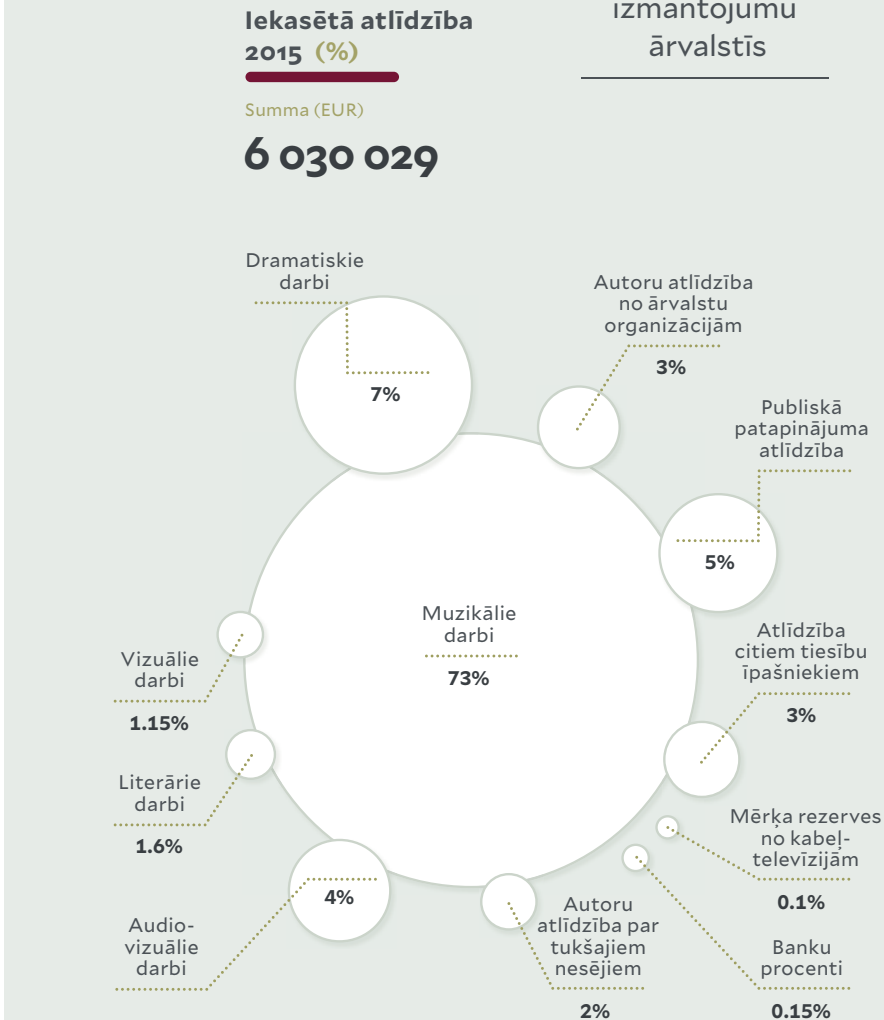
Apstrādājām milzīgu izmantotāju iesniegto programmu skaitu: koncertprogrāmu vien bija 9713, neskaitot ļoti apjomīgās raidorganizāciju programmas, kur viena radio programma var ietvert 89 000 pārraidīto darbu. Sadalījām atlīdzību 11 867 filmām par tajās iekļauto mūziku un Latvijā koncertos vai radio un televīzijās skanējušajiem 388 150 muzikālajiem darbiem.

Šis gads solās būt līdzīgs. Jaunie autori turpina slēgt līgumus ar AKKA/LAA. Autoru darbus izmanto, un mums jāgādā par to, lai autoratlīdzība nonāktu līdz autoriem.

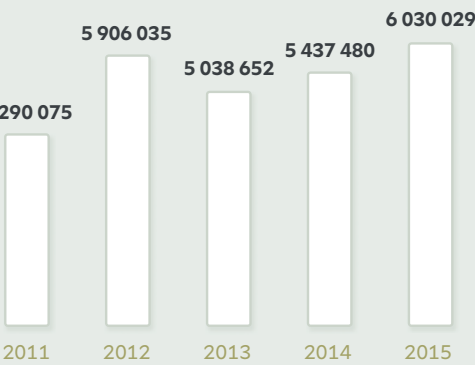
Anita Sosnovska,

AKKA/LAA izpilddirektors vietniece, Dokumentācijas un sadales nodaļas vadītāja

Lielākās autoratlīdzības summas iekasētas par muzikālo, dramatisko, audiovizuālo darbu lietojumu un Latvijas autoru darbu izmantojumu ārvalstīs



Iekasētās atlīdzības summas 2011–2015 (EUR)



Pirāti aplaupa ES mūzikas ierakstu industriju

Eiropas Savienības intelektuālā īpašuma organizācija (*EUIPO*) deviņpadsmit ES valstīs veikusi pētījumu, kura rezultāti liecina: 2014. gadā ES mūzikas ierakstu industrija pirātisma dēļ zaudējusi

170 miljonus eiro, kas atbilst 5,2% mūzikas ierakstu apgrozījumam. Mūzikas ierakstu industrija ir intelektuālā īpašuma tiesību intensīva nozare. Šajā sfērā nozīmīgākās ir autortiesības un blakustiesības, arvien lielāku īpatsvaru ieņem arī preču zīmes un dizainparaugi.

Iespaidīgākie zaudējumi vērojami digitālā formātā tirāžētu mūzikas ierakstu jomā – 113 miljoni eiro jeb 8,8% mūzikas ierakstu apgrozījuma. Savukārt 57 miljoni eiro jeb 2,9% apgrozījuma ir pirātisma izraisītie zaudējumi ierakstiem fiziskajos datu nesējos, piemēram, CD, DVD.

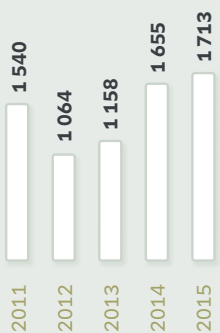
Tiek lēsts, ka tiešie un netiešie zaudējumi visā industrijā ir 336 miljoni eiro, no kuriem 63 miljonus eiro veido pirātisma radīto tirgus kropļojumu dēļ valsts budžetā neiekasētie nodokļi. Šis ziņojums ir septītais *EUIPO* pētījums par viltojumu ekonomisko ietekmi

uz dažādiem ES tautsaimniecības sektoriem, tos veic Eiropas Intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu novērošanas centrs. Pētījums veikts, balstoties uz Starptautiskās fonogrāfijas industrijas federācijas (*IFPI*) datiem, kas atspoguļo apgrozījumu 19 valstīs,

kuras 2014. gadā veidoja 99% ES mūzikas ierakstu apgrozījuma. Latvijas mūzikas ierakstu industrija un tirgus šajā pētījumā nav analizēti.

Par *EUIPO* pētījumiem sīkāk sk. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/observatory-publications>

Publiskā patapinājuma atlīdzību saņēmušo autoru skaits 2011–2014



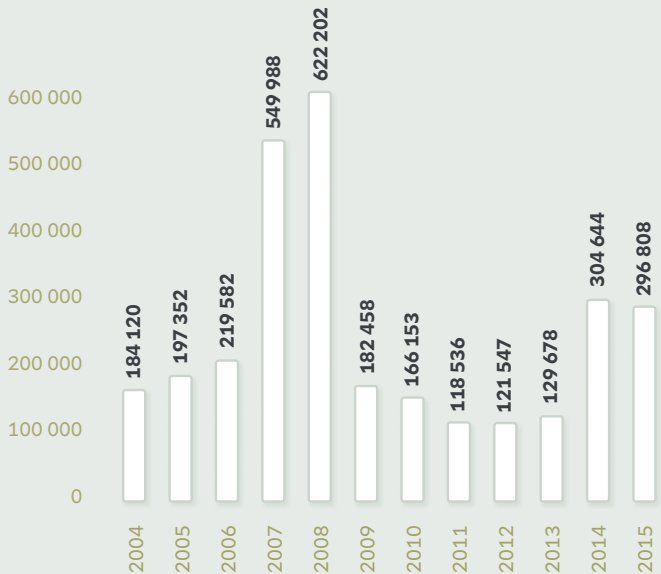
Aicinām pieteikties tiesību īpašniekus!

Autortiesību likumā ir noteikti gadījumi, kādos autora mantiskās tiesības administrē tikai kolektīvi. Tas nozīmē, ka šajos gadījumos AKKA/LAA vāc atlīdzību par autora darbu izmantošanu neatkarīgi no tā, vai autors ir noslēdzis līgumu ar AKKA/LAA vai nav.

Kristīne Alksne
Juris Amoliņš
Kārlis Andersons
Jānis Ange
Armands Pāvels
Aiva Birbele
Laimonis Blumbergs
Raivo Bondars
Laimonis Bļodnieks
Sigita Daugule
Aivars Drāznieks
Albins Dzenis
Edgars Eglītis
Ģederts Eliass
Pēteris Ēteris

Arvils Feldmanis
Ērika Ferda
Laimons Gaigals
Ēriks Garkulis
Jānis Gleizds
Liene Grava
Inese Grāvere
Edīte Grīnberga
Anrijs Grīnbergs
Raimonds Gusarevs
Ieva Skrebele
Valdis Jancis
Aleksandrs Jevsikovs
Jānis Krieviņš
Toms Kalniņš

No valsts saņemtā atlīdzība par publisko patapinājumu 2004–2015 (EUR)



Tikai kolektīvi AKKA/LAA administrē:

- autoru darbu izmantojumu publiskajā izpildījumā, ja tas notiek izklaides vietās, kafejnīcās, veikalos, viesnīcās un citās tamlīdzīgās vietās;
- darbu publisku patapinājumu (izņemot datorprogrammas, datu bāzes un mākslas darbus);
- retranslēšanu pa kabeļiem;
- reproducēšanu personiskai lietošanai jeb tā saukto nesēja atlīdzību;
- vizuālās mākslas darbu tālākpārdošanu.

Šo iekasēto atlīdzību reizēm nav iespējams izmaksāt tāpēc, ka biedrībai nav nepieciešamās informācijas par autoru: nav apliecinājuma, ka viņš patiešām radījis izmantoto darbu, nav autora personas koda, deklarētās dzīvesvietas adreses, bankas konta, mantinieku gadījumā – mantošanas apliecības.

Saskaņā ar Autortiesību likumu

autoratlīdzību, ko nevar izmaksāt, dēvē par nenoskaidroto atlīdzību un pēc trim gadiem, ja tiesību īpašnieks tā arī nav atradies, naudu pievieno kārtējai attiecīgajai sadalei un sadala pārējiem autoriem.

Pievienojam to autoru izlases sarakstu (03.06.2016.), par kuru darbu izmantojumu AKKA/LAA ir iekasējusi atlīdzību, taču, trūkstot ziņām par autoru, nevar to izmaksāt. Ja šajā sarakstā pamanāt kāda sev pazīstama cilvēka vārdu, lūdzu, informējiet viņu vai viņa mantiniekus par saņemamo atlīdzību!

Ieva Kolmane,

AKKA/LAA sabiedrisko attiecību speciāliste

Valdis Kalnroze
Antons Kekļa
Leonids Koreņevskis
Reinis Kotovs
Eduards Kraucs
Gustavs Krauja
Kristīne Kristberga
Ginters Krumholcs/
Kurmholcs
Anita Kupriša
Maija Kurševa
Ernests Kļaviņš
Elza Ķezbere
Mārtiņš Lapiņš
Ludolfs Liberts

Zenta Liepa
Jānis Liepiņš
Aleksandrs Lurje
Arnolds Lūsis
Valērijs Ļevuškins
Ļehs Majevskis
Jāzeps Mediņš
Laimonis Mieriņš
Māra Simsone/Simsons
Nautrēnu Elza
Ādams Ore
Bronislava Parševska
Māris Putniņš
Mārtiņš Puķe
Laimonis Pēlmanis

Rihards Pērkons
Raimonds Rupeiks
Liliāna Skudra
Burghards Sosārs
Margarita Stradiņa
Leo Svemps
Laimdota Šēle
Laimonis Šenbergs
Jānis Šmēdiņš
Mihails Šneiderovs
Helēna Tangijeva-
Birzniece
Līnards Tauns
Valērijs Todorovskis
Ivars Tontegode

Renalds Trakims
Ernests Treimanis
Jānis Tidemanis
Andris Upenieks
Jūlijs Vanags
Pēteris Vasaraudzis
Vjačeslavs Verbins
Māra Vintere
Vīta Vīksna
Agnese Vīksniņa
Aleksandrs Zviedris
Zane Zvirgzdiņa
Vilnis Zābers

Piešķir Autora stipendijas

Izvērtējot vairāk nekā 60 pieteikumu, biedrības padome 23. martā 24 Latvijas autoriem piešķīra stipendijas – jaunu darbu radīšanai. Stipendiju finansējumu nodrošina AKKA/LAA Kultūras un izglītības fonds, kura līdzekļus, kā nosaka AKKA/LAA līgumi ar ārvalstu autortiesību organizācijām, veido atskaitījumi no ārvalstu autoriem savāktās atlīdzības.

Janvāra nogalē tika izsludināts otrais AKKA/LAA Autora stipendijas (AS) konkurss individuāliem Latvijas autoriem, kuri saņem atlīdzību ar AKKA/LAA starpniecību. AS apmērs vienam stipendiātam, tāpat kā pirmajā konkursā, bija 700 eiro.

Otrajā konkursā AKKA/LAA Autora stipendiju saņēma 24 autori:

Alvils Altmanis (mūzika), **Ilze Arne** (mūzika), **Anna Auziņa** (rakstniecība), **Arnolds Auziņš** (rakstniecība), **Andris Balodis** (mūzika), **Uldis Bērziņš** (rakstniecība), **Leons Briedis** (rakstniecība), **Santa Bušs** (mūzika), **Aivars Eipurs** (rakstniecība), **Romāns Faļkenšteins** (mūzika), **Guntars Godiņš** (rakstniecība), **Anna Heinrihsone** (vizuālā māksla), **Toms Juhņevičs** (mūzika), **Ieva Jurjāne** (vizuālā māksla), **Dace Kravale** (mūzika), **Rūdolfs Macats** (mūzika), **Edgars Mākens** (mūzika), **Sergejs Moreino** (rakstniecība), **Gundega Repše** (rakstniecība), **Toms Rudzinskis** (mūzika), **Jevgeņijs Ustinskovs** (mūzika), **Aija Zariņa** (vizuālā māksla), **Juris Zvirgzdiņš** (rakstniecība), **Kristīne Želve** (rakstniecība).

Par muzikālu darbu sinhronizāciju

Viens no darbu izmantojuma veidiem, kas parādās AKKA/LAA līgumā par autoru mantisko tiesību kolektīvo pārvaldījumu, ir tā saucamā sinhronizācija. Autortiesību kontekstā šis sengrieķu cilmes vārds nozīmē muzikālu darbu iekļaušanu audiovizuālos darbos, piemēram, mākslas vai dokumentālās filmās. Noslēdzot līgumu ar AKKA/LAA, autors var izvēlēties – uzticēt savu tiesību administrēšanu šāda darbu izmantojuma gadījumā organizācijai, vai turpināt to darīt pats. Te būtu īstais brīdis noskaidrot, ko paredz katra no šīm izvēlēm.

Ja autors sinhronizācijas tiesības nodod AKKA/LAA, tā turpmāk izsniedz atļauju viņa muzikālo darbu iekļaušanai filmās un saskaņā ar tarifiem iekasē atlīdzību. Parasti šo atļauju lūdz filmas producēti. Līdzīgi kā ir ar citiem AKKA/LAA uzticētajiem tiesību veidiem, autors turpmāk vairs nevar sinhronizāciju administrēt individuāli, t.i., pats izsniedzot atļaujas un pieprasot par to paša noteiktu atlīdzību vai atsakoties no tās. Ir svarīgi paturēt prātā divus izņēmuma gadījumus, kuros arī tad, ja sinhronizācijas tiesības ir

nodotas AKKA/LAA, to administrēšana paliek autora ziņā. Pirmais – attiecas uz konkrētai filmai speciāli rakstītu mūziku, bet otrais – uz mūzikas izmantojumu reklāmā. Abos gadījumos atlīdzības lielumu nosaka un līgumu ar darbu izmantotāju slēdz pats autors, nevis viņu pārstāvoša organizācija.

Kas notiek, ja autors noslēdz līgumu ar AKKA/LAA, bet neuztic tai sinhronizācijas tiesības? Nekas ārkārtējs. Autors attiecībā uz šo izmantojuma veidu paliek vienīgais savu darbu likteņa noteicējs – viņš var rīkoties, kā vien vēlas, un kolektīvā pārvaldījuma organizācijas ierobežojumi viņam nav saistoši. Piemēram, viņš var atļaut draugiem, radiem vai vienkārši labiem cilvēkiem savus darbus filmās iekļaut bez atlīdzības. Autoram šo aspektu ir vērts izsvērt vēl pirms stāšanās līgumattiecībās ar AKKA/LAA. Var gadīties, ka sinhronizācijas tiesības viņam tomēr ir vieglāk administrēt pašam. Piebildīsim, ka atlīdzību par filmu mūzikas (arī speciāli komponētas) publisku atskaņošanu (piemēram, kinoteātros filmas seansa laikā) autors tomēr saņems caur AKKA/LAA.

Pastāv arī trešais variants, kā autoram rīkoties ar sinhronizācijas tiesībām. Tā ir sinhronizācijas tiesību uzticēšana izdevējam, kas šajā gadījumā pilda kolektīvā pārvaldījuma organizācijas funkciju, izsniedzot licences un iekasējot atlīdzību. Latvijā šāda prakse ir sastopama, taču nav sevišķi izplatīta, turpretim Rietumos to var raksturot kā dominējošu.

AKKA/LAA sinhronizācijas tarifi:

Darba veids	Autoratlīdzības apmērs par muzikāla darba 1 sekundi (EUR)
Pilnmetrāžas filmas	1.0
Īsfilmas (līdz 40 minūtēm)	0.50
Mācību programmas	0.15
Cita veida programmas	0.15

Reinis Norkārklis,

AKKA/LAA Audiovizuālo darbu nodaļas vadītājs,
AKKA/LAA Mediju nodaļas vadītājs

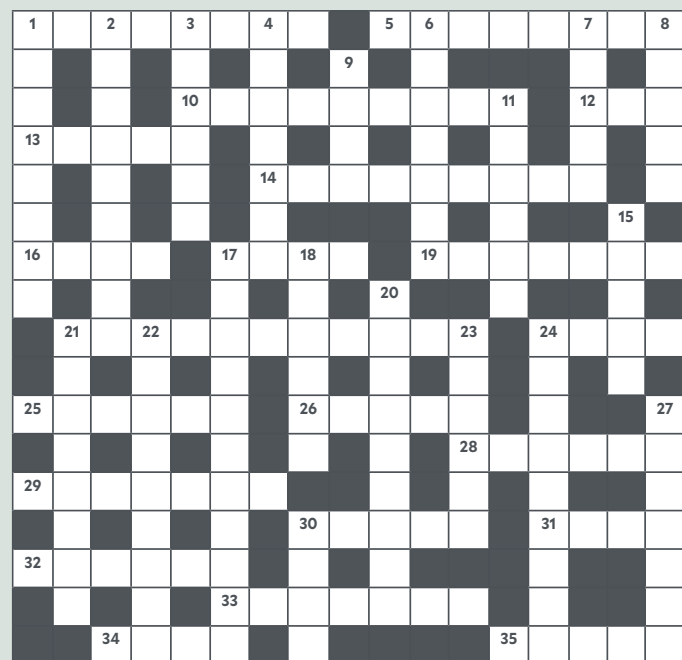
Atbilstoši likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 9. panta pirmās daļas 8. punktam ar iedzīvotāju ienākuma nodokli netiek apliktas stipendijas, kas izmaksātas no budžeta, Ministru kabineta apstiprinātu biedrību un nodibinājumu līdzekļiem vai no to starptautisko izglītības vai sadarbības programmu līdzekļiem, kurās līdzdalību ir apstiprinājis Ministru kabinets. Biedrību, nodibinājumu un starptautiskās izglītības vai sadarbības programmu saraksts tiek apstiprināts ar Ministru kabineta 2001. gada 8. augusta rīkojumu Nr. 385 “Par biedrībām, nodibinājumiem un starptautiskajām izglītības un sadarbības programmām”. No š. g. 1. jūnija šajā sarakstā iekļauta arī biedrība AKKA/LAA.

Ziņas

Melnbaltās draudzenes

Iepriekšējā „AKKA/LAA Ziņu” numurā publicēto krustvārdu mīklu atminējuši pieci lasītāji! Balvas visiem:

Dainai Aizupietei un Dailonim Rudovicam – Andreja Kavača pētījums „Baltu senvēsture” (apgāds „Vieda”), **Mārai Šnē** – 1906. gadā Kaudzītes Matīsa latviskotā „Vidzemes senatne. Garīdzniecības un bruņinieku gara pieminēklis no Garlība Merķeļa” (no jauna izdots apgādā IK „ARTO-1”), **Andrai Gaigalai** – Patrika Ouržednika „EUROPEANA. Īsa divdesmitā gadsimta vēsture” (Zitas Začas tulkojumā izdota apgādā „Pētergailis”) un **Līgai Brauķei** – Aļģirda Sabaļauska grāmata „Mēs – baltī” (tulcotāju kolektīva latviskojumā izdota Latviešu valodas aģentūrā). **Sveicam veiksmniekus!**



Jura Sosnovska krustvārdu mīkla

Atrisinātajā krustvārdu mīklā saskaitiet „I” burtus un ar norādi „Krustvārdu mīkla” skaitli kopā ar vārdu, uzvārdu un tālruna numuru līdz 2016. gada 15. augustam atsūtiet uz info@akka-laa.lv vai aizpildītu kuponu – uz AKKA/LAA, A. Čaka 97, Rīga, LV-1011.

Vēstules, kurās būs norādīts pareizs „I” burtu skaits, piedalīsies izlozē, un trīs no sūtītājiem saņems balvu – vērtīgu grāmatu.

Atbildes kupons

„I” burtu skaits:

Horizontāli

1. Latviešu gleznotājs (1939–2014), kura vārdā nosaukta balva Latvijas ainavu glezniecībā. **5.** LTV1 politiskās satīras raidījuma vadītājs. **10.** Rundāles pils arhitekts. **12.** „Mēs jau ... to bijām pelnījuši”, R. Paula, G. Rača dziesma. **13.** R. Blaumaņa luga. **14.** Grāmatas īpašumzīme. **16.** Latviešu režisors, 2015–2016. gada sezonā iestudējis Ž. Sibleirasa lugu „Papelēs šalko vējš”. **17.** Entuziasts. **19.** Amerikāņu rakstnieks (1932–2009), populārākais romāns – „Trusi, bēdz”. **21.** Līdz 1500. gadam iespiestās grāmatas. **24.** Latviešu tautas dziesma „Agri, ... gaiļi dzied”. **25.** Lučāno Pavaroti dzimtā pilsēta. **26.** Latvijas radiožurnāliste un kāda LR1 raidījuma vadītāja. **28.** Dzejnieki. **29.** Pianinveida mūzikas instruments, kura skanējums atgādina zvaniņu skanējumu. **30.** Iztēles veidojums. **31.** Parādību kopums, kas ir izvēlēts mākslas darba veidošanai. **32.** Atsaukuma zīme nošu rakstā. **33.** Latviešu dzejniece (1981), dzejoļa „ō” autore. **34.** E.L. Vēbera izcils mūziklu žanra paraugs. **35.** Vokālā džeza ansamblis „Assembly Singers” vadītājs.

Vertikāli

1. Iepriekš pieņemt uz varbūtības pamata. **2.** Latvijā vairākkārt viesojusies vokāla grupa, dzied „chant” dziedājuma manierē. **3.** Latviešu gleznotāju ģimene, projekta „Četras izstādes” dalībnieki. **6.** Latviešu aktrise (1970), Helgas Dancbergas meita. **7.** 2015. gadā miris vācu komponists un bigbenda līderis. **8.** Otrais vārds Auroras Dīpēnas pseidonimā. **9.** Grieķu mitoloģijā – milzis ar simt acīm, kuras nekad nebija aizmigušas vienlaikus. **11.** Inscenējums. **15.** Aplūkot tekstā bez plašākas, dziļākas analīzes. **17.** Grupas „Rīgas Modes” pirmais albums. **18.** Dž. Verdi balets. **20.** Ēģiptes valdniece, romiešu pulkveža Marka Antonija sieva. **21.** Mocarta heroiska opera. **22.** „... Baltica” – jauniešu mūzikas orķestris no Igaunijas, Latvijas un Lietuvas. **23.** Latviešu dzejnieks, prozaīķis un politiķis (1879–1945). **24.** Latviešu dziedātāja, leģendārās rokgrupas „Pērkons” soliste. **27.** G.F. Hendeļa opera. **30.** Mūzikas termins – straujums, uzbudinājums.

Iepriekšējā biļetena „AKKA-LAA Ziņas Nr. 42” krustvārdu mīklas atminējums

Horizontāli.

1. Andžāns.
5. Vilcāne.
9. Eži.
10. Kiss.
11. Luksuss.
12. Līne.
13. Grīste.
15. Svemps.
19. Seržants.
20. Sonatīne.
23. Asola.
26. Viela.
27. Irāna.
32. Leo.
34. Akustika.
35. Džokonda.
36. Skeris.
37. Saskija.

Vertikāli.

1. Ansis.
2. Deksnis.
3. Ābelīte.
4. Senkēvičs.
5. Viļumanis.
6. Larsons.
7. Ābelīte.
8. Egons.
13. Gesta.
14. Trapa.
16. Vladi.
17. Sveša.
19. Tev.
21. Oja.
22. Kepe.
24. Sarkans.
25. Lapsene.
28. Rūdolfs.
29. Naudiņa.
30. Kristi.
31. Heopss.
32. Laķis.
33. Odins.

Pareizā atbilde: „S” burtu skaits atminētajā mīklā – 23.

AKKA/LAA Ziņas

- ISSN 1407-4672 • Izdevējs: Autortiesību un komunikāciju konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība •
- A. Čaka 97, Rīga, LV-1011, Latvija • tālr.: +371 67506131 • fakss: +371 67315620 • e-pasts: info@akka-laa.lv •
- www.akka-laa.lv •
- Par izdevumu atbild levi Kolmane • Dizains: Grafus •